

# Domácí násilí z pohledu legislativních změn

Miroslav Krystýn

---

Bakalářská práce  
2011



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií

---

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně  
Fakulta humanitních studií  
Ústav pedagogických věd  
akademický rok: 2010/2011

## **ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE**

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslav KRYSTÝN**  
Osobní číslo: **H08142**  
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**  
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Domácí násilí z pohledu legislativních změn**

Zásady pro vypracování:

**Zpracování rešerše a studium odborné literatury**  
**Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti domácího násilí a dalších trestných činů narušujících občanské soužití**  
**Příprava výzkumu, výběr a charakteristika výzkumného souboru**  
**Provedení výzkumu – kazuistika**  
**Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu**  
**Prezentace výsledku výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

**BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., ZIMMELOVÁ, P., ŠVESTKOVÁ, R. a kol., Domácí násilí-násilí na mužích a seniorech, Praha: Triton, 2006, ISBN 80-7254-914-6**

**BUSKOTTE, A., Z pekla ven, žena v domácím násilí, Brno: Computer Press, 2008, ISBN 978-80-251-1786-6**

**ŠMOLKA, P., MACH, J., Manželská a rodinná trápení z pohledu právníka a psychologa, Praha: Portál, s.r.o., 2008, ISBN 978-80-7367-448-9**

**ŠÁMAL, P. A KOL. Trestní zákoník. Praha: C. H. BECK, 2009, ISBN-978-80-74-109-3**

**VANGELI, B. Zákon o Policii České republiky. Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-142-0**

Vedoucí bakalářské práce:

**doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

**25. ledna 2011**

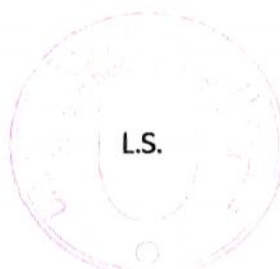
Termín odevzdání bakalářské práce:

**6. května 2011**

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011



prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.  
*děkan*



Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.  
*ředitelka ústavu*

## PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

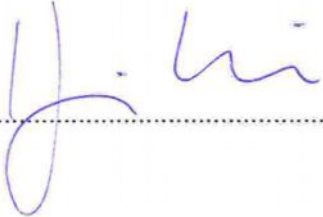
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby<sup>1)</sup>;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3<sup>2)</sup>;
- podle § 60<sup>3)</sup> odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60<sup>3)</sup> odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 1.5.2011 .....



.....

<sup>1)</sup> zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

## **ABSTRAKT**

Bakalářská práce se věnuje tématu domácí násilí, popisuje jeho znaky, formy a příčiny, zabývá se legislativními změnami, které byly na úseku boje proti domácímu násilí do současnosti provedeny. V praktické části autor na konkrétních případech domácího násilí formou případových studií odpovídá na výzkumné otázky, zabývá se výsledky jednotlivých trestních řízení proti pachatelům domácího násilí a zkoumá podrobnosti jednotlivých případů.

Klíčová slova: domácí násilí, násilná osoba, ohrožená osoba, vykázení

## **ABSTRACT**

Bachelor study is focused on home violence. Describes its signs, forms and causes. This study contains legislative changes, which have been done against home violence till now. In the practical part of the study author answering to research questions, dealing with outcomes of particular criminal procedure against home violence offenders and investigate all details of every case.

Keywords: home violence, violent person, threatened person, expulsion institute.

Děkuji doc. PaedDr. Marcele Musilové, Ph.D., za metodické vedení a obětavý přístup při přípravě a samotné realizaci bakalářské práce, stejně tak děkuji pracovníkům Krajského ředitelství policie Zlínského kraje za ochotný přístup při zajištění materiálů z elektronické evidence trestných činů pro účely výzkumu.

V neposlední řadě patří velký dík manželce a synovi za trpělivost, pomoc a pochopení.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

## OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	<b>10</b>
<b>I TEORETICKÁ ČÁST</b> .....	<b>11</b>
<b>1 DOMÁCÍ NÁSILÍ</b> .....	<b>12</b>
1.1 DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	12
1.2 VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ .....	14
1.3 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	15
1.4 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	15
1.5 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	16
1.6 MÝTY A PŘEDSUDBY O DOMÁCÍM NÁSILÍ .....	17
1.7 PACHATELÉ DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	19
1.8 OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ .....	20
<b>2 PRÁVNÍ RÁMEC DOMÁCÍHO NÁSILÍ</b> .....	<b>22</b>
2.1 DŘÍVĚJŠÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY .....	22
2.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ V TRESTNÍM ZÁKONÍKU .....	23
2.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ V ZÁKONĚ O PŘESTUPCÍCH .....	23
2.4 OPRÁVNĚNÍ POLICIE PŘED ÚČINNOSTÍ ZÁKONA NA OCHRANU PŘED DN .....	24
2.5 OPRÁVNĚNÍ POLICIE PO ÚČINNOSTI ZÁKONA NA OCHRANU PŘED DN .....	25
<b>3 VYKÁZÁNÍ</b> .....	<b>26</b>
3.1 PODMÍNKY VYKÁZÁNÍ .....	27
3.2 POSTUP PŘI VYKÁZÁNÍ .....	28
3.3 POSTUP PO VYKÁZÁNÍ .....	29
<b>4 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ</b> .....	<b>30</b>
4.1 KRIZOVÁ INTERVENCE .....	30
4.2 AZYLOVÉ DOMY .....	31
4.3 PORADENSKÁ ČINNOST A TELEFONNÍ LINKY .....	32
<b>II PRAKTICKÁ ČÁST</b> .....	<b>33</b>
<b>5 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY</b> .....	<b>34</b>
5.1 DRUH VÝZKUMU – KVALITATIVNÍ VÝZKUM .....	34
5.2 VÝZKUMNÉ METODY .....	35
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY .....	35
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK .....	35
5.5 VALIDITA .....	36
5.6 PŘÍPADOVÉ STUDIE .....	36
5.6.1 Případová studie č. 1 - Adam .....	36
5.6.2 Případová studie č. 2 - Tomáš .....	39
5.6.3 Případová studie č. 3 - Vladimír .....	41
5.6.4 Případová studie č. 4 - Alois .....	43
5.6.5 Případová studie č. 5 - Stanislav .....	44
5.6.6 Případová studie č. 6 - David .....	47



5.7	VYHODNOCENÍ PŘÍPADOVÝCH STUDIÍ.....	52
<b>ZÁVĚR</b>	.....	<b>54</b>
<b>SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY</b>	.....	<b>55</b>
<b>SEZNAM PŘÍLOH</b>	.....	<b>57</b>

## ÚVOD

Domov je základním prvkem rodiny, kde se každý cítí bezpečně a neohroženě a tráví zde většinu času se svými nejbližšími. Domů se každý rád vrací, domov je nenahraditelný, jedinečný, ne nadarmo se říká: „všude dobře, doma nejlépe“. Ovšem ne vždy tomu tak je, a nezdědka se stává, že právě domov je pro někoho místem těch nejhorších zážitků bez výhledů na lepší budoucnost. Ano, hovořím o fenoménu domácího násilí. Jelikož v současnosti ani po několikaleté intenzivní mediální a preventivní kampani státních, ale i nestátních organizací a policie, mnohých legislativních změnách a dalších nejrůznějších opatřeních, není domácí násilí z českých domovů vymýceno, budu se v této práci zabývat tématem domácí násilí.

Obecným cílem práce je v rovině teoretické i praktické popsat znaky, formy a příčiny domácího násilí, objasnit právní rámec problematiky domácího násilí, charakterizovat možnosti pomoci obětem domácího násilí v České republice a důsledky jednání pachatelů domácího násilí.

Cílem teoretické části práce je vymezení a charakteristika pojmů týkajících se problematiky domácího násilí, téma jsem se pokusil seřadit logicky od obecné problematiky ke konkrétní, poznatky z odborné literatury jsou doplněny odkazy na vybrané právní normy a jiné závazné předpisy upravující danou problematiku. K daným poznáním jsem dospěl studiem literatury, kterou jsem v rámci seznamování s tématem studoval, a která vymezuje pojmy a teoretické východiska z oblasti domácího násilí a dalších trestných činů narušujících občanské soužití.

Cílem empirické části práce je zpracování kazuistik, které se vztahují ke zvolené problematice. Na stanoveném výzkumném vzorku bude proveden výzkum týkající se zjištění vlivu legislativních změn v roce 2007 na problematiku domácího násilí, stanovení sankcí pachatelů domácího násilí a dalších okolností zkoumaných případů.

Typ výzkumu je zvolen kvalitativní, zkoumání je zaměřené na porovnávání a zkoumání konkrétních případů obětí a pachatelů domácího násilí v kontextu legislativních změn v problematice domácího násilí. Pro účely výzkumu jsem z archivu Policie České republiky Zlín vybral tři případy domácího násilí, které byly policií evidovány před rokem 2007 a tři případy po roce 2007.

## I. TEORETICKÁ ČÁST

## 1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Z pohledu forenzní psychologie se násilím zabývá Houbová a podle ní je násilí obecně vnímáno jako patologický způsob interakce násilného jedince nebo skupiny s okolím. Zpravidla jde o účelové použití fyzické síly nebo moci k překonání odporu oběti násilnou osobou. Násilí může být buďto motivované, zde hovoříme o třech formách: agrese (násilí fyzické, projevy nepřátelství, útok proti osobám a majetku), násilí psychické, sociální a ekonomické, a na závěr kombinace obou dříve zmíněných forem. V dalším případě se může jednat o násilí bez zjevného motivu, zde jsou nejčastější projevy impulsivních reakcí, chování psychotických pachatelů apod. V právní praxi má takové posouzení význam zejména při určování příčetnosti útočníka.<sup>1</sup>

Domácí násilí je velmi specifický jev s řadou charakteristických znaků, kterými se od ostatních škodlivých jevů výrazně odlišuje. Nejspecifičtějším znakem domácího násilí je jeho latentnost, pro kterou se také stává velmi těžce odhalitelným zvenčí. Zároveň se jedná o velmi nebezpečný a netolerovatelný jev, který podle statistik postihuje společnost napříč sociálním, ekonomickým i věkovým spektrem.

### 1.1 Definice domácího násilí

Pojem domácí násilí jako takový byl převzat z anglického jazyka, z termínu „domestic violence.“

Z právního hlediska není v České republice pojem domácí násilí doposud definován, platná legislativa uvádí pojem domácí násilí v zákoně č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, termín domácí násilí však nalezneme pouze v názvu zákona, v zákoně samotném se definováním domácího násilí zákonodárce již nezabýval. Ani v dalších zákonech, které se problematikou domácího násilí zabývají, se definice domácího násilí neobjevuje.<sup>2</sup>

V české legislativě tedy doposud nebyl pojem domácí násilí přímo definován. Od roku 2010 je v platnosti § 199 trestního zákoníku, nazvaný týrání osoby žijící ve společném obydlí. V ustanovení tohoto paragrafu se praví, že kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou

<sup>1</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 224.

<sup>2</sup> Srov. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 57/1, zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě v § 2/1 a), a zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v § 37/3

újmou na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu. Odnětím svobody na pět až dvanáct let pak bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt.<sup>3</sup>

Při studiu literatury zabývající se tematikou domácího násilí jsem narazil na spoustu definicí, které se však v jádru výrazně neliší. Vzhledem k tomu, že se v empirické části práce budu zabývat zkoumáním případů domácího násilí lokalizovaných v České republice, zvolil jsem definici z české psychologické literatury a definici z metodického pokynu Policie České republiky. Přesné znění definice domácího násilí podle Čírtkové a Vitoušové pak zní: *„Domácí násilí je definováno jako fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se stupňuje a u oběti domácího násilí vede ke ztrátě schopnosti zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. K domácímu násilí dochází nejčastěji ve vztahu manžel/manželka, druh/družka, mezi partnery, rozvedenými manželi, ale také v rámci transgeneračních vztahů, např. v relaci vnuk/babička, děti/rodiče.“*<sup>4</sup>

V metodickém pokynu Policie České republiky potom můžeme najít definici domácího násilí z pohledu represivní složky. *„Domácím násilím se rozumí opakované, dlouhodobé a stupňující se násilí, kterého se dopouštějí dospělí nebo mladiství na svých blízkých (obětí mohou být manžel/manželka, druh/družka, rozvedení manžel/manželka, dítě, rodič, prarodič). Domácí násilí má podobu fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jiného násilí, nejčastěji jejich kombinace. Domácí násilí je vědomá činnost. Začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se zpravidla postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu může přejít v útoky proti lidskému životu. Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Charakteristickým rysem domácího násilí je skutečnost, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí jejich běžného života. V České republice je domácí násilí nejčastěji kombinací fyzického násilí doprovázeného násilím psychickým.“*<sup>5</sup>

O domácí násilí ovšem nejde, pokud při incidentech dochází ke střídání rolí nebo jsou role rovné (vzájemné napadání, italská domácnost, rvačky), anebo pokud jde o

<sup>3</sup> Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

<sup>4</sup> ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, s. 108.

<sup>5</sup> Metodický pokyn, 2004, s. 2.

jednorázový incident. Nemusí jít vždy o násilí páchané na partnerovi (manželovi, manželce, družce), ale i na dětech, seniorech apod. Ohroženou osobou nemusí být jen žena, ohroženi jsou i muži, u těchto případů je latentnost jednání násobně větší.

## 1.2 Výklad základních pojmů

Vymezení základních pojmů jsem záměrně převzal z interních předpisů Policie České republiky, jedná se tradičně o výklady, které čerpají z praktických poznatků při řešení jednotlivých případů domácího násilí. Závazný pokyn policejního prezidenta tedy definuje základní pojmy takto. „**Násilnou osobou** je osoba, která ohrožuje ohroženou osobu na životě, zdraví anebo svobodě nebo lidské důstojnosti, žije s ohroženou osobou ve společném obydlí, je či byla spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a lze důvodně předpokládat, že se tato osoba bude dopouštět i nadále nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti.

**Ohroženou osobou** je osoba, která je ohrožena nebezpečným útokem proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažným útokem proti lidské důstojnosti, ze strany násilné osoby.

**Vykázanou osobou** je násilná osoba, která byla vykázána ze společného obydlí.

**Hrozbou nebezpečného útoku** je důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání majícího za následek přímé ohrožení života, zdraví anebo svobody ohrožené osoby, např. útok za použití zbraně.

**Hrozbou zvláště závažného útoku** je důvodný předpoklad, že se násilná osoba dopustí nebezpečného jednání majícího za následek zvláště závažné ponížení lidské důstojnosti ohrožené osoby, jedná se zejména o hrozbu hrubého ponižování psychického, sexuálního rázu apod.

**Společným obydlím** je byt, dům nebo jiný objekt, jehož prostor násilná a ohrožená osoba obývají společně, přičemž se vyžaduje jen faktický stav společného bydlení, nikoliv vedení společné domácnosti, právním titulem společného bydlení může být např. vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah, ale i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.<sup>6</sup>

---

<sup>6</sup> Závazný pokyn, 2008, s. 1-2.

### 1.3 Znaky domácího násilí

Jak už jsem v první kapitole zmínil, domácí násilí je jev se spoustou specifických znaků, které jej odlišují od ostatních nezákonných jednání. Hlavní znaky domácího násilí zde podrobněji rozeberu. Jak uvádí Houbová, k domácímu násilí dochází zpravidla v soukromí, na místech kam nedosahuje veřejná sociální kontrola, nejčastěji v bytě či domě. Oběť je izolována od pomoci zvenčí, možnosti změnit nepříznivý stav vlastními silami jsou pro oběť velmi omezené. Z toho plyne vysoká latence domácího násilí a jeho opakování. Dalším charakteristickým znakem domácího násilí je jeho opakování a postupný nárůst intenzity útoků, proces je dynamický. Mnohdy začíná nenápadně od drobných omezování až po zákazy styku s přáteli. Oběť pro klid v rodině ustupuje, racionalizuje situaci, útočníka omlouvá. Intenzita útoků roste a frekvence se zvyšuje, až násilník dospěje k absolutní kontrole nad každodenním životem oběti. Třetím základním znakem domácího násilí je vysoká tolerance okolí k náznakům násilí v rodině. Násilník je tolerován a oběť je často vnímána jako provokující, která si za chování násilníka může sama.<sup>7</sup> Podle Čírtkové můžeme konstatovat, že základními znaky domácího násilí jsou: opakování a dlouhodobost, eskalace, jasné role a neveřejnost. Domácí násilí není jednorázový incident, je to násilí na pokračování. Přesto, že první napadení proběhne s vážnými následky, nemůžeme ještě mluvit o domácím násilí. Takové první napadení však může být začátkem domácího násilí.<sup>8</sup>

### 1.4 Formy domácího násilí

Domácí násilí se projevuje v několika základních formách, které se často prolínají, a neřídka jde o kombinaci všech forem najednou. V praxi jde ve většině případů o kombinaci fyzického násilí s psychickým násilím, fakticky se fyzické násilí samostatně bez emociálních procesů neobjevuje. Houbová uvádí, že fyzické násilí je forma chování, kterou násilník oběti způsobuje bolest a fyzické ohrožení, může jít o fackování, kopání, bití, kousání, škrcení, topení, ohrožování zbraní, ale také sofistikované formy násilí ve smyslu použití nepřiměřené síly při běžných denních úkonech, jako je mytí, oblékání nebo krmení bezmocné osoby. Pod fyzické domácí násilí lze zařadit i sexuální násilí, jehož protiprávnost je z forenzního hlediska velmi těžce prokazatelná, nedojde-li současně k

<sup>7</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 226-227.

<sup>8</sup> Srov. ČÍRTKOVÁ, L., a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů, příručka pro pomáhající profese*, s. 108-110.

fyzické újmě.<sup>9</sup> Podle Marvánové-Vargové pachatelé fyzického násilí hodnotí často své agresivní chování buďto jako spontánní reakci na nějakou nepříznivou situaci, při které se nebyly schopni dočasně kontrolovat, nebo jako ospravedlnitelnou reakci na situaci, ve které jim bylo ukřivděno.<sup>10</sup> Psychické násilí je podle Marvánové-Vargové zejména vyhrožování, znevažování, zastrašování, podceňování, zesměšňování, pokořování.<sup>11</sup> Jak ale uvádí Conwayová, často právě tento druh násilí páchá největší škody. Po fyzickém násilí zůstanou jizvy a modřiny, tyto se však časem zahojí. Oběť se uzdraví, i když to trvá mnohdy i několik let. Citové týrání však zanechá hluboké a skryté šrámy, které se obejdou bez akutního ošetření, ale oběti jimi trpí celé roky. Následky psychického týrání mohou výrazně změnit osobnost oběti. Taková oběť může bez odborné pomoci jen stěží vést plnohodnotný život.<sup>12</sup> Sociální násilí má podle Houbové nejčastěji formu nenápadné sociální izolace, která se časem mění v účinnou izolaci od přátel, odmítání návštěv, odrazení zájemců o kontakt s obětí. Ekonomické násilí se vyskytuje úměrně k závislosti násilníka na finančních prostředcích. Typické je zneužívání moci při disponování s finančními prostředky, kontrola všech příjmů a výdajů oběti.<sup>13</sup>

## 1.5 Příčiny domácího násilí

Často je kladena otázka, jak vlastně lze rozpoznat domácí násilí, co lze považovat za násilí v rodině, kdy by měla být účinně poskytnuta pomoc a kdy jde o snahu o zneužití sociální sítě pod záminkou domácího násilí či vyřizování si účtů mezi partnery. Na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět, protože jde o dlouhodobou zkušenost s osobami ohroženými domácím násilím a jejich vnějším obrazem. Lze však stanovit určité společné znaky domácího násilí.<sup>14</sup>

Jak uvádí Buskotte, určení jednoznačné příčiny konkrétního případu domácího násilí není tak jednoduché, příčinu ovlivňuje spousta individuálních faktorů. I samy oběti mnohdy nejsou schopné později určit, kdy a jak to všechno začalo. Jsou případy, kdy se násilí objeví jako blesk z čistého nebe, nebo naopak agresivnímu chování násilníka předchází léta verbálního a psychického teroru a ponižování.<sup>15</sup>

<sup>9</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 227-228.

<sup>10</sup> Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., *Partnerské násilí*, s. 120

<sup>11</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 227-228.

<sup>12</sup> Srov. CONWAYOVÁ, H., *Domácí násilí*, s. 15

<sup>13</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 227-228.

<sup>14</sup> Srov. [www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html](http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html)

<sup>15</sup> Srov. BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 60.



Podle Houbové při určování příčin domácího násilí hovoříme zejména o čtyřech základních faktorech:

- schvalování, nezájem, lhostejnost až vyhýbání se ze strany společnosti a okolí
- charakter osobnosti (agresivní povaha, neschopnost řešení problémů jinak než násilím, narcismus)
- osobní zkušenosti z rodiny (násilník vyrůstal v rodině, kde již k násilí docházelo)<sup>16</sup>

Podle Buskotte se domácí hádky, ostřejší diskuze a rozdílné názory vyskytují koneckonců v každé domácnosti. Co tedy musí nastat, aby běžné konflikty přerostly v brutální činy? Touto otázkou se zabývala spousta profesionálů v oblasti sociologie a závěry zkoumání jsou takové, že většina domácího násilí má původ v obyčejných a běžných konfliktech. Partneři či manželé se nejčastěji hádají kvůli výchově potomků, kvůli vedení domácnosti, dělení povinností nebo kvůli rodinným příslušníkům partnera a podobně. Zajímavostí zůstává, že násilné chování se převážně objevuje v těch soužitích, kde postavení partnerů je spíše asymetrické, tedy například žena se doma stará o děti a domácnost a muž pracuje a živí celou rodinu. Vedle každodenních běžných konfliktů je často počátkem násilí ve vztahu nějaký zlomový okamžik, těhotenství, narození dítěte, rozchod, rozvod. Z jisté části ovlivňují chování partnerů neúspěchy nebo problémy v práci, ale není to tak častý podnět, jak by se mohlo zdát. Jeden z poměrně reprezentativních průzkumů v Německu dospěl k závěru, že nezaměstnaní partneři jsou obecně dvakrát více agresivní než ti zaměstnaní. Velmi málo z dotázaných žen uvedlo, že pravým důvodem partnerovy agresivity je jeho nezaměstnanost, naopak z řad mužů je agresivita často započata okamžikem, kdy jejich partnerka povýšila a dostala se tak na vyšší profesní úroveň než oni.<sup>17</sup>

## 1.6 Mýty a předsudky o domácím násilí

To, co podle mého názoru z velké míry ovlivňuje počty včasné odhalených a řešených případů domácího násilí, je množství mýtů, které mezi veřejností dodnes kolují. I přes masivní informační a preventivní kampaně různých státních a nestátních organizací, jakožto i policie ČR, se stále můžeme setkávat se spoustou zažitých mýtů o domácím násilí, a to napříč společenskými vrstvami. Buskotte například uvádí, že „*domácí násilí*

<sup>16</sup> Srov. HOUBOVÁ, D., *Psychologie pro právníky*, s. 227.

<sup>17</sup> Srov. BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 60-61.

bývá bohužel stále mezi mnoha lidmi obhajováno a vysvětlováno tím, že by ženy měly být těmi podřízenějšími, a že muž, v případě, že uzná za vhodné, smí na záchranu své vůdčí pozice násilí využít. To tedy znamená, že názory společnosti na násilí jako takové jsou stále velmi rozporuplné. Na jednu stranu uzákoňujeme takové paragrafy, které násilí vysloveně zakazují a přísně jej trestají, na druhou stranu zde přežívají zvyky, předsudky a názory z dávné minulosti, které násilí, páchané na ženách, omlouvají a bagatelizují.<sup>18</sup> Buskotte se dále zabývá podrobněji i jednotlivými mýty. Jako první mýtus pak uvádí tvrzení, že partneři se hádají, aby se mohli následně usmířovat. Spousta lidí totiž má za to, že domácí násilí je záležitostí sociálně slabých rodin, velmi často se můžeme setkat s tvrzením: „To se přece v lepší společnosti nestává.“ Opak je pravdou, k domácímu násilí dochází napříč společenskými a ekonomickými vrstvami. Sociální a ekonomické rozdíly se projevují pouze v návaznosti na to, jak je rodina domácí násilí schopna utajit. Lépe se tají hádky a křik v rodinném domě s velkou zahradou ve vilové čtvrti, oproti násilí v bytě v paneláku, kde sousedi vědí o každém vašem kroku. Navíc v každé sociální vrstvě se objevuje jiný druh násilí. Dalším mýtem je představa, že násilník je agresivní jen tehdy, když se napije. Ano, je pravdou, že alkohol v mnohém z nás podněcuje násilnické sklony, to ale ještě neznamená, že je jedinou příčinou násilnického chování. Tento mýtus vyvrací početná skupina osob, která je agresivní a násilnická bez předchozího požití alkoholu. Stejně tak existuje početná skupina osob, které také pijí, avšak agresivní a násilnické sklony se u nich nikdy neobjevily. Třetí mýtus se ukrývá ve větě: „Beztak jej vyprovokovala (ji vyprovokoval).“ Tvrzení, že partner násilí proti sobě vyprovokoval nevhodným chováním, staví oběť do role spoluviníka. Podobné názory ovšem ospravedlňují násilí obecně. Žádné jednání neospravedlňuje kohokoliv k tomu, aby vůči partnerovi užil fyzické násilí.<sup>19</sup>

Jako další mýtus Buskotte uvádí představu, že muž si přece nemůže nechat všechno líbit. Mýtus je založený na téměř patriarchálním chápání partnerského soužití, kdy muž má nad ženou určitá práva a moc. To jej staví do role, kdy může rozhodovat o všem podstatném a žena je povinná se přizpůsobit. Odtud je už jen krůček k tomu, že muž využije fyzického násilí k dosažení svého cíle. V manželství to prostě někdy skřípe. Tak to je další z mýtů o domácím násilí. Tvrzení se sice zakládá na pravdě, ovšem nelze jím ospravedlňovat násilí. Při hádce totiž mají oba partneři stejné výchozí postavení a možnosti. Není tomu tak už v případech, kdy je hádka doprovázena fyzickým, nebo jiným

<sup>18</sup> BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 22.

<sup>19</sup> Srov. Tamtéž, s. 23-28.

druhem násilí. Dalším mýtem je konstatování, že si toho partnera přece vybral sám, vybrala sama. Opět se jedná o mýtus, kdy vlastně oběť stavíme do role spoluviníka, přikládáme mu jakýsi podíl viny. To je ovšem nepřípustné. Většina mužů, ale také žen, není agresivní od počátku vztahu, právě naopak. Dalším mýtem je nepochopení důvodů setrvání ve vztahu. Tvrzení, že by se dávno rozešli, kdyby to bylo tak hrozné, je scestné. Oběť je mnohdy v situaci, kdy argumenty pro rozchod jsou rovny argumentům pro setrvání ve vztahu. A může se zde jednat o důvody ekonomické, sociální, zejména však v těchto případech hrají roli děti. Bylo toho na něj (na ni) poslední dobou hodně, ani se nedivím, že prostě ujel (ujela). Tak to je také jedna z velmi frekventovaných frází, kterou se mezi partnery omlouvá nepřiměřené chování. Ovšem opět je zde nutné konstatovat, že ani stres v zaměstnání, či jiné vypjaté situace nedávají nikomu právo na násilné a agresivní jednání. Jako poslední zde uvedu mýtus: „Domácí násilí, věc soukromá.“ Tvrzení, že problémy si musí partneri vyřešit sami mezi sebou, je tak typické. Raději se do ničeho neplést, stejně pouze hrozí, že se dostaneme do problémů také. Ovšem tím, že násilí v rodině, či u známých, chápeme jako soukromou záležitost, vlastně dáváme násilníkovi pocit neohrožení, beztrestnosti, naopak v oběti podněcujeme pocit bezmoci, nepochopení. Mýty, předsudky a klišé o domácím násilí nelze v žádném případě podceňovat. Rozhodně nejsou neškodné, nevinné ani nedůležité, obecně totiž ovlivňují vnímání fenoménu domácího násilí společností. Mýty a předsudky zkreslují naše objektivní vnímání domácího násilí, vidíme pouze to, co chceme vidět. A to je pravděpodobně i důvodem, proč jsou předsudky o pachatelích a obětech domácího násilí dodnes tak rozšířené.<sup>20</sup>

## 1.7 Pachatelé domácího násilí

Voňková uvádí, že pokud chceme zjistit, jací jsou pachatelé domácího násilí, musíme se zabývat popisovanými příběhy obětí, které s násilnou osobou žijí nebo žily. Dále nám mnohé osvětlí výpovědi pracovníků zabývajících se poradenskou praxí, pomocí obětí domácího násilí. Dle těchto je nejčastější příčinou domácího násilí povahové založení partnera. Dalšími důvody je uváděn alkohol, psychická porucha, nebo domácí neshody.<sup>21</sup> Marvánová-Vargová uvádí, že typický násilník neexistuje, stejně jako neexistuje typická oběť. Pachatelé domácího násilí se vyskytují v různých socioekonomických i vzdělanostních vrstvách, řada z nich však vykazuje podobné rysy. Zejména nedostatek empatie, nebo takzvanou „dvojitou tvář.“ Na veřejnosti se prezentují jako

<sup>20</sup> Srov. BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 23-28.

<sup>21</sup> Srov. VOŇKOVÁ, J., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*, s. 55.

sympatičtí, komunikativní, příjemní lidé, vůči partnerovi se však chovají násilně a bezohledně. Mnozí pachatelé domácího násilí byli v dětství sami oběťmi násilí, byli svědky násilí proti některému z rodičů, byli citově deprivováni. Je velmi pravděpodobné, že v rodině kde vyrůstali, byl nedostatek úcty k ženám a dětem. V průběhu socializace se naučili, že v určitých situacích je normální užít násilí.<sup>22</sup> Střílková tvrdí, že obecně lze říci, že pachatele domácího násilí můžeme zařadit do typologie podle zdroje agrese a podle psychologického profilu. Podle zdroje agrese rozlišujeme: násilné osoby s trvalým osobním založením, výrazně ovlivněným dědičností a výchovou; násilné osoby s drobným mozkovým poškozením, násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, objevuje se i amnézie, poruchu lze však vhodnou léčbou ovlivňovat; dyadické reakce, partneři na sebe vzájemně působí, střídají se provokace a reakce. Podle psychologického profilu potom můžeme hovořit o následujících typech násilníka: stresovaný slaboch; rozpadlý alkoholik; domácí násilník – pedant; nepolepšitelný násilník či sociální sadista; normální násilník, oběť vlastního špatného dětství; reaktivní násilník.<sup>23</sup>

## 1.8 Oběti domácího násilí

Podle Marvánové-Vargové jsou společnými znaky oběti domácího násilí a násilné osoby nerovnováhy sil a přerušovaná povaha násilí. Nerovnováha sil mezi oběma stranami se časem zvětšuje a osoba v podřízené pozici získává negativní obraz o sobě samé, snižuje se její schopnost nezávislé existence a naopak se zvyšuje potřeba přítomnosti výše postavené osoby. U násilné osoby se rozvíjí potřeba udržení kontaktu s týranou osobou a tím i upevňuje vzájemný vztah obou osob. Opakování cyklu násilí potom tvoří silné traumatické spojení mezi týranou osobou a násilníkem a přispívá k tomu, že oběť přetrvává v násilném vztahu. Zároveň se opakováním celého cyklu šance na opuštění vztahu ze strany týrané osoby zmenšuje. Násilí není nepřetržité, je vždy střídáno obdobím klidu a usmířování, což vede oběť k tomu, že násilné události podceňuje.<sup>24</sup> Podle Střílkové laická veřejnost žije v mylných představách o tom, že obětí domácího násilí se stává zejména pasivní, závislá a nesamostatná osoba, která navíc nevypadá na to, že ji někdo týrá. Opět zde vidíme, že oběť je jakoby „spoluvínikem“ jednání násilníka. I přes všechno řečené, neexistuje typická oběť domácího násilí. V podstatě se jí může stát kdokoli, vzdělání, úspěchy ani materiální jistoty nikoho neochrání před násilníkem ve svém vlastním domě. I

<sup>22</sup> Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., *Partnerské násilí*, s. 115-116.

<sup>23</sup> Srov. STŘÍLKOVÁ, P., *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 18-19

<sup>24</sup> Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., *Partnerské násilí*, s. 29.

přes to, že obětí domácího násilí se může stát prakticky kdokoli, převažuje násilí páchané muži na ženách a rodiči na dětech.<sup>25</sup> Conwayová uvádí, že mnoho obětí si myslí, že si vlastně za násilí mohou samy. Mají pocit, že agresora něčím vyprovokovali, navíc většinou je agresor v těchto domněnkách utvrzuje neustálými výčitkami. Agresoři mají při útocích často snahu svalovat vinu na oběť, omlouvají své agresivní násilné chování tím, že oběť kritizují. Například agresor tvrdí, že zuří jenom proto, že oběť něco špatně udělala.<sup>26</sup> Marvánová-Vargová tvrdí, že důsledkem prožívaného násilí se mohou i dlouhou dobu po ukončení násilného vztahu objevovat různé symptomy. Jedná se zejména o střídání pocitů horkosti a studeného potu, nebo bušení srdce při sledování násilných scén v televizi; náhlé probouzení se ze spaní ze strachu v důsledku zlých snů o pronásledování nebo násilí; nepřijímání telefonních hovorů v obavě že to může být bývalý partner; malá nebo žádná radost z činností, které dříve oběť bavily; problémy s intimitou a prožíváním pocitu blízkosti; poruchy spánku; problémy s koncentrací; výbušnost, rychlé střídání emocí; pocity viny z toho, že násilí byly přítomny děti, že se nepodařilo partnera změnit, nebo že neopustila oběť násilníka dříve atd.<sup>27</sup>

---

<sup>25</sup> Srov. STRÍLKOVÁ, P., *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 20-21.

<sup>26</sup> Srov. CONWAYOVÁ, H., *Domácí násilí*, s. 46-47.

<sup>27</sup> Srov. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., *Partnerské násilí*, s. 46.

## 2 PRÁVNÍ RÁMEC DOMÁCÍHO NÁSILÍ

### 2.1 Dřívější právní úpravy

Jak uvádí Střílková, situace v oblasti ochrany obětí domácího násilí nebyla až do nabytí účinnosti novely trestního zákona v roce 2004 nijak legislativně řešena. Z toho plynulo nízké povědomí veřejnosti o domácím násilí a množství zažitých mýtů. Nezřídka se stávalo, že o jednání pachatelů se orgány policie dozvídaly až v mezních situacích a ve věci bylo proti pachateli vedeno trestní stíhání pouze v případech, kdy oběť byla po útoku pracovně neschopná po dobu delší než sedm dnů. Útoky pachatelů byly ovšem v rámci domácího násilí většinou déle trvající a sedmidenní pracovní neschopnost většinou nenastala. V období do konce první poloviny roku 2004 bylo možné pachatele domácího násilí postihnout podle vícero možných ustanovení v té době účinného trestního zákona, ovšem jejich uplatnění na případy domácího násilí bylo velmi těžkopádné, zdlouhavé a na účinné řešení daných případů nedostačující. Jednalo se o tyto skutkové podstaty trestných činů: § 197a – trestný čin nebezpečné vyhrožování, § 215 – trestný čin týrání svěřené osoby, § 235 – trestný čin vydírání, § 236 – trestný čin omezování osobní svobody, § 237 – trestný čin útisk nebo § 241 – znásilnění atd. Z praktických zkušeností je však známo, že incidenty vykazující znaky domácího násilí byly posuzovány zejména podle § 49 zákona o přestupcích, tedy jako přestupky proti občanskému soužití. Novelizací provedenou zákonem č. 91/2004 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 6. 2004, byl učiněn první krok k změně v dané problematice. Do trestního zákona byl vložen § 215a upravující novou skutkovou podstatu trestného činu, týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Tento trestný čin byl označován jako domácí násilí nebo v širším pojetí jako násilí v rodině. Danou změnou byla v České republice poprvé výrazněji upravena legislativa v oblasti ochrany obětí před pachateli domácího násilí. Případy, které naplňovaly znaky domácího násilí, již nemusely být trestně stíhány podle různých skutkových podstat trestných činů v závislosti na způsobené újmě. Tyto případy již byly nově trestně stíhány podle skutkové podstaty trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě.<sup>28</sup>

<sup>28</sup> Srov. STŘÍLKOVÁ, P., *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 28-29.

## 2.2 Domácí násilí v trestním zákoníku

Střílková ukazuje na změny v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2010. V ustanovení § 199 uvedena skutková podstata trestného činu - Týrání osoby žijící ve společném obydlí, přičemž nově trestní zákoník na rozdíl od trestního zákona nehovoří o týrání ve společně obývaném bytě nebo domě, nýbrž uvádí společné obydlí. Dle § 199 trestního zákoníku se společným obydlím rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Mimo obytných domů a bytů jsou v tomto ustanovení nově zahrnuty i obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod.<sup>29</sup>

Pachatelem trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 může být jen ten, kdo s týranou osobou žije ve společném obydlí. Můžou to tedy být nejen příbuzní či jiné osoby blízké, ale i jiné osoby, jejichž vztah k týranému je založen jen spolužitím ve společném obydlí. Může to být i manžel matky, který není rodičem dítěte, nebo druh matky, jestliže nebyl matkou pověřen pomáhat při výchově dítěte (pokud by byl pověřen takovou výchovou, dopustil by se trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198).<sup>30</sup>

## 2.3 Domácí násilí v zákoně o přestupcích

Přestupkové právo v české legislativě neprošlo v posledním desetiletí výraznějšími změnami, a to ani v oblasti ochrany obětí domácího násilí. Přestupek je v zákoně o přestupcích definován jako zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, a je za přestupek výslovně označeno v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích nebo v jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů, nebo o trestný čin.<sup>31</sup> Přestupkem jsou taková jednání, která se vyznačují nižším stupněm společenské nebezpečnosti, tedy na rozdíl od trestného činu jde o jednání, která jsou nebezpečná pro společnost, ale jejich stupeň nebezpečnosti pro společnost není vyšší než nepatrný. Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména způsobem provedení, následkem, okolnostmi případu, osobou pachatele, mírou zavinění a pohnutkou.

K tomu, aby byl pachatel odpovědný za přestupek, postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je potřeba úmyslného zavinění.<sup>32</sup> Zákon o přestupcích

<sup>29</sup> Srov. STŘÍLKOVÁ, P., *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 31.

<sup>30</sup> Srov. ŠÁMAL, P. A KOL. *Trestní zákoník*

<sup>31</sup> Srov. § 2 zák. č. 200/1990 Sb.

<sup>32</sup> Srov. § 3 zák. č. 200/1990 Sb.

rozlišuje dva druhy zavinění, nedbalostní a úmyslné, přičemž nedbalost může být dále vědomá a nevědomá, úmysl potom přímý a nepřímý. Na úseku přestupků proti občanskému soužití stanoví zákon o přestupcích v ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) úmyslné zavinění. Přestupky, se kterými se nejčastěji setkáváme v případech domácího násilí, jsou přestupky proti občanskému soužití podle § 49 zák. č. 200/1990 Sb., jednání násilné osoby je potom nejčastěji postihováno podle tohoto ustanovení.

Přestupku proti občanskému soužití se dopustí kdo:

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, oválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.<sup>33</sup>

V ustanovení § 49 odst. 2 zákona o přestupcích jsou uvedeny sankce za tyto přestupky, za přestupek podle odstavce 1 písmene a) lze uložit pokutu do 1000,- Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b, c) pokutu do 3000,- Kč.<sup>34</sup>

V ustanovení § 68 potom přestupkový zákona hovoří o tom, že přestupky proti občanskému soužití spáchané mezi blízkými osobami lze projednat pouze na návrh postižené osoby. Návrh lze podat příslušnému správnímu orgánu nejpozději ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o přestupku dozvěděl. V návrhu musí být uvedeno, kdo je postiženou osobou, kdo je pachatel, kde, kdy a jakým způsobem byl přestupek spáchán. Po uplynutí jednoho roku od spáchání přestupku je tento promlčen, nelze již projednat. Osobou blízkou se rozumí příbuzný v pokolení přímém, manžel, partner, osvojitel, osvojenec, sourozenec.<sup>35</sup>

## 2.4 Oprávnění policie před účinností zákona na ochranu před DN

V souvislosti s oprávněními Policie České republiky před účinností zákona na ochranu před domácím násilím je třeba zmínit výčet oprávnění, tak jak byly uvedeny ve starém zákoně o policii.<sup>36</sup>

Ve starém zákoně o policii byly v ustanovení § 2 taxativně vymezeny úkoly Policie České republiky, mezi něž mimo jiné patřila ochrana bezpečnosti osob, odhalování

<sup>33</sup> Srov. § 49, zák. č. 200/1990 Sb.

<sup>34</sup> Srov. Tamtéž

<sup>35</sup> Srov. § 68, zák. č. 200/1990 Sb.

<sup>36</sup> Uvedený zákon byl účinný do 31. 12. 2008 a od 1. 1. 2009 byl nahrazen novým zákonem o policii



trestných činů a jejich pachatelů a provádění vyšetřování trestné činnosti. Problematika domácího násilí byla ale podle této úpravy postihována až v rozvinutých fázích, tedy až ve chvíli kdy oběť utrpěla takovou újmu na zdraví, která byla podle platného trestního zákona postižitelná.<sup>37</sup>

Ve starém zákoně o policii bylo možné v ustanoveních jednotlivých paragrafů nalézt tyto povinnosti a oprávnění: Podle ustanovení § 6 je policista při provádění služebních zákroků povinen jednat tak, aby osobám v souvislosti s touto činností nevznikla bezdůvodná újma. V § 7 je policistům stanovena povinnost provést služební zákrok, pokud existuje podezření, že byl spáchán přestupek nebo trestný čin. Podle § 12 jsou policisté oprávněni od osob požadovat vysvětlení, podle § 14 pak měli policisté oprávnění osobu zajistit na dobu nejdéle 24 hodin. Mezi další oprávnění policistů v tomto zákoně patřilo oprávnění omezení pohybu agresivní osoby (§ 16), oprávnění odebrat zbraň (§ 17), oprávnění otevřít byt nebo jiný prostor (§ 21), oprávnění použití donucovacích prostředků (§ 38) a oprávnění použití zbraně (§ 39). Vzhledem k tomu, že v té době prakticky neexistovala vnitřní policejní metodika postupu při zákrocích v případech domácího násilí, nebo již zmiňovaný mýtus o soukromnosti partnerských sporů, nebyly tyto uvedené nástroje až na výjimky využívány.

## 2.5 Oprávnění policie po účinnosti zákona na ochranu před DN

S účinností od 1. 1. 2007 byly v oblasti ochrany obětí domácího násilí provedeny zásadní změny v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, konkrétně bylo policii nově v ustanovení § 21a citovaného zákona umožněno vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a zákaz vstupu do něj. V § 21a je tedy policii nově dána možnost násilnou osobu vykázat z obydlí, v § 21d je stanovena délka doby trvání vykázaní na 10 dnů, přičemž tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. S účinností od 1. 1. 2009 byl potom schválen nový zákon o Policii České republiky, zákon č. 273/2008 Sb., kde se již o problematice domácího násilí hovoří konkrétně v hlavě VII. V ustanoveních § 44-47 citovaného zákona jsou specifikovány úkoly policie při ochraně obětí domácího násilí a vykázaní. Tyto změny přinesly policii výrazné posílení zákonných prostředků k efektivní ochraně obětí domácího násilí.

---

<sup>37</sup> Srov. STŘÍLKOVA, P., *Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 33.

### 3 VYKÁZÁNÍ

Až do konce roku 2006 chyběl v české legislativě prostředek razantního zákroku proti pachatelům domácího násilí. Oběti, které už nechtěly snášet domácí násilí od svých partnerů, byly nuceny odcházet z vlastních domovů, a byly nuceny si hledat náhradní bydlení. V těch nejhorších případech odcházeli oběti i s dětmi, tyto případy byl obzvláště trýznivé. S účinností od 1. 1. 2007 se situace v přístupu řešení problematiky domácího násilí razantně změnila a ohrožená osoba nemusí před násilníkem odcházet ze společného obydlí. Naopak společné obydlí opouští agresivní osoba, která je z obydlí vykázána policií České republiky. Model ochrany před pachatelem domácího násilí je v České republice postaven na třech vzájemně provázaných pilířích, které mají poskytnout ochranu a pomoc obětem domácího násilí. Tyto pilíře představují ochranu státu, aktivity jednotlivých organizací i konkrétních jedinců a vychází ze zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. První pilířem jsou orgány Policie České republiky – zákrok policie je konán na základě podnětu ohrožených osob nebo jejich rodinných příslušníků. Úkolem policie je v tomto případě zastavit aktuální násilí a ochránit oběť. V případech, kdy aktuálně dochází k domácímu násilí, je policie schopna v rámci oprávnění ze zákona o policii oběť dočasně ochránit institutem vykázání násilné osoby. O vykázání policie vyrozumívá Intervenční centrum. Druhý pilířem jsou intervenční centra – tyto poskytují ohroženým osobám právní, sociální a psychologickou pomoc. Třetím pilířem je potom justice – ohrožené osoby se mohou obrátit na soud se žádostí o vydání předběžného opatření, soud takovým rozhodnutím může prodloužit dobu vykázání až na jeden rok. Fungování popsaného modelu ochrany obětí domácího násilí je podmíněno existencí všech tří pilířů současně. Zastoupení nebo nahrazení některého z pilířů jiným subjektem není možné, všechny tři pilíře jsou nezastupitelné a ryze specifické.<sup>38</sup>

Institut vykázání nelze v žádném případě vnímat jako sankci. Musí jít jednoznačně o akt preventivního charakteru, při kterém jde o reakci na nebezpečné chování násilné osoby, které je v mimotrestní rovině. Vykázání je ze zákona povinen učinit stát, potažmo policie, nikoli ohrožená osoba. Opačný postup by zvyšoval traumatizování osob ohrožených domácím násilím, které jsou zpravidla ekonomicky oslabeny, psychicky či zdravotně ohrožené, sociálně izolované atd. Policie tedy musí pochopit, že ohrožená osoba

<sup>38</sup> Srov. DURDÍK, T. Nová legislativa v ČR v oblasti domácího násilí – úloha policie, justice a intervenčních center. In Zákon, J. (ed.) *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*

nemá sílu na to vztah opustit a nějak adekvátně reagovat, a že ohrožená osoba prostě potřebuje určitý prostor k učinění takto zásadního rozhodnutí. Pokud je ovšem přístup policie vyvážený a profesionální, respektující základní modely tohoto principu, může hrozit nebezpečí, že ohrožená osoba ztratí vlastní sebekontrolu a sklouzne plně pod kontrolu státu. Aby bylo toto riziko minimalizováno, je ochrana ohrožené osoby dvoustupňová, přičemž v první fázi jsou prováděny opatření bez participace ohrožené osoby, stát poskytne desetidenní lhůtu vykááním násilníka a v této lhůtě jsou veškerá opatření činěna orgány policie. Ve druhé fázi je pak ohrožené osobě dána možnost obrátit se na soud a předběžným opatřením žádat prodloužení lhůty vykáání.<sup>39</sup>

### 3.1 Podmínky vykáání

Vykáání je v České republice s platností od 1. 1. 2009 upraveno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v ustanoveních § 44 až 47.

Lze-li důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě, či zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, zejména s ohledem na předcházející útoky, je policista oprávněn vykáat tuto osobu ze společného obydlí a z jeho bezprostředního okolí. Tuto osobu lze vykáat i v její nepřítomnosti.<sup>40</sup>

Před samotným aktem vykáání je třeba, aby zakročující policisté primárně hodnotili hrozbu nebezpečného útoku ze strany násilné osoby. Musí vyhodnotit všechny faktory, jako je např. intenzita a četnost předešlých útoků, spojení násilné osoby s negativními faktory jako je alkohol, návykové látky, zbraň apod. Jestliže jsou naplněny podmínky hrozby nebezpečného útoku nebo zvláště závažného útoku a již z prvotních informací jsou zjištěny typické znaky SARA DN, jsou tím dány důvody vykáání a policie násilnou osobu vykáže. Existuje řada metod pro identifikaci domácího násilí, policie České republiky ve své metodice používá metodu SARA DN.

*„SARA DN pomáhá uživatelům přijmout nejlepší rozhodnutí v oblasti řízení rizika opakovaného fyzického násilí mezi důvěrnými partnery. Není náhradou vlastního odborného úsudku. Jejím účelem je zavést systematický, standardizovaný a praktický rámec pro shromažďování a posuzování informací při rozhodování o riziku opětovného napadení v rámci domácího násilí.“<sup>41</sup>*

<sup>39</sup> Srov. STŘÍLKOVÁ, P., *Vykáání jako prostředek ochrany před domácím násilím*, s. 41.

<sup>40</sup> Srov. Ust. § 44 zák. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

<sup>41</sup> Manuál pro hodnocení a řízení rizika domácího násilí, 2005, str. 5

SARA DN je prakticky dotazník, který pomocí 15 otázek ve třech oddílech hodnotí rizikové faktory konkrétního případu domácího násilí. V prvních dvou oddílech jsou otázky k násilné osobě, ve třetím oddíle je hodnocena ohrožená osoba. Rizikové faktory se v dotazníku hodnotí z hlediska časového, kdy je uváděn výskyt současný a minulý. Přičemž současností je myšleno období posledních čtyř týdnů. Metoda SARA DN nemusí být v praxi využita pouze pro účely policie v případech domácího násilí, ale najde své uplatnění i při rozhodování civilních a trestních soudů v případech domácího násilí. Stejně tak může být využita intervenčními centry, psychologickými poradnami, při tvorbě terapeutických plánů násilné osoby, nebo může být využita i v případech rozhodování o podmíněném propuštění osoby odpykávající trest odnětí svobody za domácího násilí.

Aby byla metoda SARA DN správně využita v praxi, je důležité, aby osoba hodnotitele byla řádně proškolená v rozsahu jednoho nebo dvou dnů certifikovaným lektorem.<sup>42</sup>

### 3.2 Postup při vykázání

Každý policista je vždy povinen přijmout oznámení incidentu, musí vyhodnotit hrozbu nebezpečného útoku a hrozbu zvlášť závažného útoku a zajistit provedení všech nezbytných úkonů. Je povinen získat k incidentu maximum potřebných informací z informačních systémů policie. Zjištěné informace předá policista přijímající oznámení neprodleně policistům vyslaným na místo incidentu. Dále policista ověří totožnost násilné osoby, ohrožené osoby a dalších osob na místě. Zjištěné informace zapíše do úředního záznamu. Je-li oznamovatelem incidentu přímo ohrožená osoba nebo jiný uživatel společného obydlí, vyžádá policista od tohoto souhlas ke vstupu do společného obydlí. V případě více uživatelů postačí ke vstupu souhlas kteréhokoliv z nich. Pokud souhlas ke vstupu nebude dán, posoudí policista možnost užití oprávnění podle právních předpisů. Z důvodů ukončení dalšího napadání ohrožené osoby a k zamezení ovlivňování výpovědi ohrožené osoby násilnou osobou a k uklidnění situace, policista zajistí oddělení násilné osoby od ohrožené osoby. Policista dále zjistí, zda ve společném obydlí žijí děti, kde se nacházejí, v jakém jsou stavu a zda byly přímo dotčeny násilným jednáním. Policista dbá vždy na to, aby děti byly vždy odděleny od násilné osoby. V případě zranění osob zajistí policista jejich lékařské ošetření. Při provádění úkonů souvisejících s vykázáním je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, nezúčastněnou osobou přítom

<sup>42</sup> Srov. Manuál pro hodnocení a řízení rizika domácího násilí, 2005, str. 5

nemůže být jiný policista. Vykázání je policista povinen oznámit ústně násilné a ohrožené osobě, přitom je poučí o jejich právech a povinnostech. Policista vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které má v držení, v případě, že vykázaná osoba odmítne klíče vydat, policista do potvrzení o vykázání uvede důvody, proč vykázaná osoba klíče nevydala. Vykázání trvá po dobu 10 dnů, přičemž desetidenní lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni vykázání, a končí ve 24.00 hodin desátého dne. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Policista jasně specifikuje prostor, na který se vykázání vztahuje, a to včetně rozsahu bezprostředního okolí společného obydlí, s přihlédnutím k potřebě ochrany ohrožené osoby. Před vykázáním policista poučí vykázanou osobu ve smyslu výše uvedených úkonů vykázání, práv a povinností vykázané osoby. Před tím, než vykázaná osoba opustí obydlí, může si vzít věci osobní potřeby, osobní cennosti a osobní doklady. Odmítne-li vykázaná osoba opustit obydlí, je policista oprávněn použít zákonné prostředky za účelem prosazení vykázání.<sup>43</sup>

### 3.3 Postup po vykázání

Policista po vykázání předá ohrožené osobě informace o institucích poskytujících pomoc obětem domácího násilí včetně intervenčního centra, a to i v případě, že k vykázání nedošlo. Dále poskytne vykázané osobě bez zbytečného odkladu informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost, zejména jí předá seznam ubytovacích zařízení v místě bydliště a nejbližším okolí. Pokud došlo v průběhu vykázání k jakékoliv změně; např. k ukončení vykázání nebo k prodloužení 10 denní lhůty v důsledku podání návrhu na předběžné opatření, musí ten, kdo změnu provedl zajistit, aby byla neprodleně informována vykázaná i ohrožená osoba, příslušný soud, který bude rozhodovat v případě podání návrhu na předběžné opatření, příslušné intervenční centrum a pokud žily s vykázanou a ohroženou osobou ve společné domácnosti nezletilé děti, orgán sociálně-právní ochrany dětí a policista, který vykázání zpracovává.<sup>44</sup>

<sup>43</sup> Srov. Metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání

<sup>44</sup> Srov. Tamtéž

## 4 POMOC OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Buskotte uvádí, že většina lidí potýkající se s domácím násilím se cítí velmi osaměle. Je to většinou výsledkem systematického a promyšleného jednání jejich partnera násilníka, který se všemi možnými prostředky snaží o to, aby kontakt oběti s okolím postupně oslaboval, případně úplně ustal. Běžné je zakazování kontaktu s rodinou, přáteli, ale i spolupracovníky. Tím se oběť dostává do začarovaného kruhu a jen velmi těžce vyhledá odbornou pomoc. Pokud se oběť nachází v tísní, je zcela normální, přirozené a logické vyhledat profesionální pomoc. Bohužel spousta obětí se na profesionální pomoc neobráť. Existují pro to různé důvody, jeden z nich je přesvědčení oběti, že je její povinností si svoje problémy řešit sám, nebo tu situaci vnímá jako vlastní selhání, slabost či jakousi neschopnost. Mnohé z obětí také možnosti profesionální pomoci odmítnou proto, že vlastně neví co od takového profesionálního poradce mohou čekat, jestli se mu skutečně dá do takové míry důvěřovat, že se mu se svým problémem svěří. Jako nejrozumnější se v tomto případě jeví návštěva praktického lékaře. Oběť má ve většině případů ke svému praktickému lékaři důvěru a většina ordinací již v dnešní době spolupracuje v rámci interdisciplinární spolupráce s intervenčními centry. Pracovníci zdravotnických zařízení jsou proškoleni jak postupovat v případě setkání se s obětí domácího násilí, mohou oběť přímo spojit s regionálním intervenčním centrem, nebo zavolat na DONA linku, případně zvolit jiný druh pomoci.<sup>45</sup>

### 4.1 Krizová intervence

Na oficiálních stránkách Bílého kruhu bezpečí ČR se dozvíme, že v České republice od 1. ledna 2007 působí regionální pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím, intervenční centra. Tyto poskytují individuální sociálně právní pomoc a koordinují spolupráci mezi dalšími navazujícími službami v oblasti pomoci obětem domácího násilí. V případech, kdy policie využije institutu vykázání a vykáže násilnou osobu z obydlí, intervenční centra pomáhají oběti a zajišťují spolupráci s Policií České republiky. Personálně je činnost intervenčních center zajištěna proškolenými pracovníky, kteří mají pro tuto službu osvědčení. Intervenční centra jsou určena zejména osobám, které jsou ohroženy domácím násilím a jsou v ochranném režimu „vykázání“, tzn., že násilná osoba byla ze společného obydlí vykázána nebo jí byl zakázán vstup. Dále služeb intervenčního centra využívají osoby ohrožené domácím násilím, které

<sup>45</sup> Srov. BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 105-110

chtějí svou situaci řešit a hledají pomoc, radu a informace. V případě, že policie násilnou osobu vykáže, nebo jí zakáže vstup do společného obydlí, je povinna do 48 hodin rozhodnutí o vykážení předat intervenčnímu centru. Pracovníci intervenčního centra potom na základě tohoto rozhodnutí nejpozději do 48 hodin kontaktují ohroženou osobu a nabídnou jí své služby. V intervenčním centru může ohrožená osoba své problémy řešit s koordinátory pro domácí násilí, psychology, právníky a sociálními pracovníky. Ohrožená osoba nepotřebuje v takových případech žádné doporučení. Služby intervenčních center jsou poskytovány bezplatně.<sup>46</sup>

Na webových stránkách regionálního zastoupení intervenční pomoci, v tomto případě Intervenčního centra Zlín se dozvíme, že cílovou skupinu poskytovaných služeb tvoří osoby, které se dostaly do nepříznivé sociální situace vlivem domácího násilí, osoby ohrožené nebo již vystavené psychickému, fyzickému, sexuálnímu či ekonomickému domácímu násilí, osoby starší 18 let, muži i ženy. Posláním služby je poskytování odborné pomoci a podpory ohroženým osobám, které se vlivem domácího násilí dostaly do sociálně nepříznivé situace. Pomocí sociálního poradenství zvyšuje služba soběstačnost při uplatňování svých práv a oprávněných zájmů, stejně jako při obstarávání osobních záležitostí s cílem pomoci ohrožené osobě získat dovednosti situaci v budoucnosti řešit vlastními silami. Služby jsou poskytovány s důrazem na zachování lidské důstojnosti a dodržování lidských práv a svobod. Ke klientům je vždy přistupováno individuálně, s ohledem na jejich konkrétní potřeby.<sup>47</sup>

## 4.2 Azylové domy

Azylové domy jsou zařízení poskytující pomoc zejména osobám v nepříznivé sociální situaci, většinou spojené se ztrátou bydlení. Pomáhají oběti zůstat součástí přirozeného společenství a podporovat ji v návratu k běžnému způsobu života. Prostřednictvím odborných znalostí a zkušeností sociálních pracovníků podporují a motivují uživatele k zajištění samostatného bydlení mimo azylový dům do 6 měsíců od počátku využívání služby, to znamená, že pobyt je časově omezen. Azylový dům zajišťuje uživatelům bezpečné prostředí formou azylového ubytování a prostřednictvím systematické individuální práce s uživatelem podporuje jeho schopnosti a možnosti využívat služeb regionálních institucí. Dále v azylových domech sociální pracovníci

<sup>46</sup> Srov. [http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id\\_categoryNode=407](http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=407)

<sup>47</sup> Srov. <http://poradnazlin.cz/ic/index.htm>

podporují rozvíjení kontaktů a vztahů oběti s rodinou, přáteli a ostatními lidmi v okolní komunitě.

Služby, které azylový dům nabízí může oběť využít například tehdy, když se ve vlastním bytě necítí bezpečně a nemá nikoho, na koho by se mohla obrátit, případně z jakéhokoliv jiného důvodu, pokud nechce využít pomoci rodiny, příbuzných nebo známých.<sup>48</sup>

### 4.3 Poradenská činnost a telefonní linky

Pokud je oběť konfrontována s násilím svého partnera, nebo se cítí v ohrožení a neví co má dělat, je vhodné aby se obrátila na některé z mnoha zařízení poskytujících telefonické poradenství. V současné době se lze telefonicky obrátit na DONA linku, linku ROSA, linku Bílého kruhu bezpečí, poradny pro rodinu, linku důvěry, ale například i různé občanské poradny. Služby jsou pochopitelně bezplatné, některé z těchto „ordinací“ poskytují služby nepřetržitě. Tyto zařízení nemají ambice řešit pouze akutní případy, je možné se na ně obracet i v případech starších problémů, na které oběť nemůže zapomenout, nehraje roli, zda oběť řešila incident na policii nebo nikoliv. Poradenství může na přání klienta probíhat i anonymně, pracovníci zařízení nemají právo cokoli podnikat bez vědomí klienta. Využití služby poradenství může kdokoliv tak často, jak uzná za vhodné, vše záleží na situaci klienta a na jeho osobních potřebách. Pokud se klient rozhodne po poradě s pracovníky poradenské služby o tom, že chce věc řešit oficiálně, tedy za účasti policie a následně soudně, většinou mu poradna nabídne i formální pomoc při jednáních na policii, případně u soudu. Obdrží potřebné kontakty na odborníky, specializované lékaře, právníky nebo terapeuty.<sup>49</sup>

---

<sup>48</sup> Srov. BUSKOTTE, A., *Z pekla ven*, s. 110-111

<sup>49</sup> Srov. Tamtéž. s. 114-175



## **II. PRAKTICKÁ ČÁST**

## 5 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Domácí násilí je celospolečenský jev, který nelze výrazněji ovlivňovat v krátkém časovém období, každá změna legislativy, případně přístupu pomáhajících organizací nebo policie se projeví postupně bez výrazného okamžitého efektu, proto je třeba takové změny činit velmi rozvážně a zodpovědně. V posledním desetiletí bylo v české legislativě učiněno hned několik takových změn, a mým záměrem je v praktické části vliv těchto změn zkoumat.

Cílem výzkumu je zpracování případových studií, které se vztahují k výzkumným otázkám. Výzkumné otázky budou položeny tak, aby na základě zpracování kazuistik bylo možné odpovědět na otázky týkající se zkoumaného tématu, tedy vlivu legislativních změn na domácí násilí a dalších okolností jednotlivých případů.

### 5.1 Druh výzkumu – kvalitativní výzkum

Pro účely práce jsem zvolil metodu kvalitativního výzkumu, jelikož při zpracování kazuistik je tento druh výzkumu nejvhodnější a nejlépe povede ke splnění stanovených cílů výzkumu.

Podle Gavory kvalitativní výzkum uvádí zjištění ve slovní (nečíselné) podobě. Jde o výstižný, plastický a podrobný popis. Zastánci kvalitativního výzkumu považují údaje sesbírané při kvantitativním výzkumu jako hrubé a argumentují tím, že za čísla se ztrácí člověk. Více než čísel si cení významu, který zjistí komunikací s osobou. Podle zastánců kvalitativního výzkumu pedagogické jevy není možné mechanicky shrnout, převést do číselné podoby, sečítat a následně závěry z nich široce zevšeobecňovat.<sup>50</sup>

Hlavním rysem kvalitativního výzkumu je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis. Pozorovatel při tomto způsobu výzkumu zaznamenává skoro všechno, co se v daném prostředí odehraje.<sup>51</sup>

Cílem kvalitativního výzkumu je zejména porozumění lidem a událostem v jejich životě. Ten, kdo provádí kvalitativní výzkum, zaměřuje se spíše na subjektivní svět osob, který existuje v mysli zkoumaných jednotlivců. Z uvedených důvodů je nejlepším nástrojem kvantitativního zkoumání vlastní úsudek a zkušenosti výzkumníka.<sup>52</sup>

---

<sup>50</sup> Srov. GAVORÁ, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 31

<sup>51</sup> Srov. Tamtéž, s. 142

<sup>52</sup> Srov. Tamtéž, s. 148

## 5.2 Výzkumné metody

Výzkum v empirické části je proveden metodou studia a analýzy dokumentů a metodou případových studií. Studium trestních spisů Policie České republiky, které evidují případy domácího násilí, budu porovnávat odlišnosti ve způsobu řešení těchto kauz s ohledem na platnou legislativu, podle které byly případy posuzovány, dále odlišnosti ve způsobu vyřízení trestní věci, význam vykázaní a další okolnosti jednotlivých konkrétních případů.

## 5.3 Výzkumné otázky

Byl v případech domácího násilí u násilníka nebo oběti přítomen alkohol?

Byla v případech po roce 2007 násilná osoba vykázána?

Byla v případech před rokem 2007 násilná osoba zajištěna nebo jinak omezena na osobní svobodě?

Byl násilník pravomocně odsouzen pro spáchání trestného činu?

Věděl o násilí někdo blízký, avšak neučinil žádné kroky k pomoci oběti a ukončení násilí?

## 5.4 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek jsem vybral s ohledem na cíle výzkumu a výzkumné otázky. Jedná se o případy domácího násilí, kdy ve třech případech jsou vybrány případy, které se odehrály, a byly vyšetřovány policií před 31.12.2006, a tři případy domácího násilí z období po 1.1.2007. Záměrně jsem vybral případy, jejichž vyšetřování vedlo až k pravomocnému rozhodnutí soudu.

Podle Gavory jde u kvalitativního výzkumu o výběr záměrný. Nikdy se v těchto případech nepoužívá náhodný výběr, který je typický pro kvantitativní výzkum. Záměrný výběr je podle Gavory potřebný proto, aby vybrané osoby a případy byly vhodné. Je důležité, aby zkoumané osoby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat pravdivý a dostatečně objektivní obraz o něm. Výběr je vždy „reprezentativní“, i když zde nemá autor na mysli reprezentaci z hlediska matematické statistiky, nýbrž má na mysli skutečnost, že osoby dobře reprezentují dané prostředí.<sup>53</sup>

<sup>53</sup> Srov. GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 144

## 5.5 Validita

Validita výzkumu je zajištěna v první řadě faktem, že veškeré informace jsou čerpány z databáze policie, přičemž osoby podávající informace v těchto řízeních byly vázány povinnostmi, které jim ukládá zákon. Časový úsek, ze kterého jsou informace získávány je delší než tři roky, pokud budeme hovořit o době, kdy bylo násilí fakticky páčáno, můžeme hovořit o období 10 let.

Validita se podle Gavory zabezpečuje dlouhodobostí výzkumu, přímým kontaktem s realitou a rozsáhlým a velmi konkrétním, výstižným a přesným popisem, často s použitím autentických citátů výroků zkoumaných osob.<sup>54</sup>

I po této stránce je zajištěna potřebná intenzita, součástí kazuistik jsou i autentické výpovědi obětí a svědků jednotlivých případů domácího násilí.

## 5.6 Případové studie

Na šesti případech, které byly vybrány z elektronického systému evidence trestního řízení Krajského ředitelství policie Zlínského kraje, jsem provedl výzkum s cílem zodpovědět položené výzkumné otázky. Pro účely výzkumu a v souladu s platnými předpisy je totožnost osob záměrně změněna, v první části každé případové studie je uvedena stručná rodinná anamnéza, následuje popis jednání jak je uveden v obžalobě a studie pokračuje autentickými sděleními aktérů - obětí a svědků případů domácího násilí. V závěru každé případové studie je uvedeno, zda byl násilník za popsané jednání pravomocně odsouzen, případně další okolnosti případu.

### 5.6.1 Případová studie č. 1 - Adam

V prvním případě je pachatelem domácího násilí muž ve věku 50-55 let, pro účely kazuistiky jej budeme nazývat Adam, jeho obětí je o pět let mladší manželka, tuto nazveme Alžběta, a jeho dcera Adéla ve věku 25-30 let.

Podle obžaloby Adam v období od roku 2003 do roku 2006, v bytě kde bydlel společně se svou ženou Alžbětou a dcerou Adélou, tyto opakovaně v podnapilém stavu hrubými a vulgárními výroky napadal, ponižoval je, sprostě je urážel, v přítomnosti dcery bil a slovně urážel manželku, chodil v noci do dětského pokoje Adély, kde tuto budil, odpiral jí spánek, což nakonec vedlo k tomu, že ze strachu před ním Adéla i s matkou několikrát byt opustily a přespaly u známých. Manželku Alžbětu budil v noci, vyhrožoval

<sup>54</sup> Srov. GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 146

jí fyzickou likvidací, fackoval ji po obličejí, zvracel a kálel po koberci v bytě, čímž vytvářel v rodině atmosféru strachu a bezradnosti.

V protokolu o trestním oznámení na policii Alžběta uvedla, že s bývalým manželem Adamem se vzali v roce 1989. Krátce poté se jim narodila dcera. Adam má z prvního manželství dvě děti, které jsou už dospělé. Adam začal někdy v polovině 90. let pít v nadměrné míře alkohol. Už v roce 1996 chtěla Alžběta požádat o rozvod, ale nakonec to neudělala. V roce 2002 podala návrh k úpravě práv k nezletilé dceři s tím, aby jí byla svěřena do péče. S Adamem se rozvedla, rozvod proběhl na prvním stání, Adam se odvolal, odvolání bylo ale zamítnuto. Definitivně byl potvrzen rozsudek soudu někdy koncem roku 2003. Pak začaly ty nejhorší problémy. Začínalo to tím, že ji Adam v noci budil, chtěl stále řešit a rozebírat nastalou situaci, a to až do rána. To bylo třeba i čtyři dny v týdnu po sobě. Pak Adam přišel o práci a začal víc pít. V té době byl 3 krát v psychiatrické léčebně na protialkoholním léčení, vždy bezúspěšně, pár dnů vydržel abstinovat a pak opět začal pít. Na přelomu roku 2003/2004 se stalo, že Adam začal tvrdit, že je agent FBI, že je naklonovaný marťan. Alžběta se bála, spávala s dcerou v odděleném pokoji. Dcera v té době měla i problémy ve škole, protože do školy chodívala nevyspalá. Tehdy se stalo, že v době kdy byla Alžběta v práci, tak Adam fyzicky napadl dceru Adélu. Rozbil jí nos, měla jej pohmožděný, tahal ji za vlasy, zhmoždil jí krční páteř, nosila límec. Musela utéct k sousedům. Alžběta byla s manželem domluvena, že s dcerou budou užívat dětský pokoj a on že bude užívat obývací pokoj, což však moc nerespektoval. Chodil k nim do dětského pokoje, budil je, nadával, stahoval jim peřiny, lehal si opilý k nim do postele a podobně je obtěžoval. Nadával Alžbětě i dceři těmi nejuvulgárnějšími výrazy, dceři pak říkal, že se neměla nikdy narodit. Stejně tak nadával i Alžbětiným rodičům. Adam často mluvil o tom, že je agentem FBI nebo agentem KGB, že je naklonovaný marťan, že je zabije, že to umí, že jej rozvědka vycvičila k zabíjení. Z toho měla Alžběta opravdu strach, v důsledku čehož utíkala z domu a občas musela chodit tajně spát do práce nebo k rodičům, a to i se svou dcerou. Pak se také stalo v roce 2004, že dcera nějak nevhodně Adamovi na něco odpověděla, a on ji pak v chodbě v bytě napadl, tahal ji za vlasy a hlavou jí bouchal o zeď. Alžběta se do toho vložila, dostala od něj ale ránu do nosu. Tento incident stejně jako spousta ostatních byl ale pouze vyřešen tak, že přijela policie, vše sepsala, Adama si nechala do druhého dne v cele a vše se po nějaké době opakovalo.

Obvodní lékařka Alžběty při výslechu na policii uvedla, že dříve byla i obvodní lékařkou jejího manžela Adama, ale když Adamovi doporučila protialkoholní léčbu, po

příjezdu z psychiatrické léčebny si Adam přišel pro svou zdravotní kartu a chtěl změnit obvodní lékařku, protože se na ni zlobil, že mu doporučila protialkoholní léčení. Od té doby chodila k lékařce jen paní Alžběta. Lékařka charakterizovala Adama jako alkoholika a násilníka, alespoň takový na ni dělal Adam vždy dojem. Svě manželce měl několikrát sám od sebe slibovat, že se polepší a nebude pít alkohol, ale vždy to byly jen sliby, pak začal opět pít alkohol. Lékařka zná paní Alžbětu asi dva roky. Alžběta působí na lékařku jako velice hodná žena, která si na svého manžela nikdy nestěžovala. Několikrát se ale stalo, že Alžběta v ordinaci lékařky plakala. Lékařka se domnívá, že nejvíce Alžbětu trápila špatná rodinná atmosféra, psychické násilí, které na Alžbětu její manžel vyvíjel. Alžběta zažívala dle lékařky doma permanentní tlak. Když měl Adam odjet do protialkoholní léčebny, balila mu Alžběta věci, jako by se mezi nimi vůbec nic nestalo. Dle lékařky byla paní Alžběta na svého muže až příliš hodná. Co se týče fyzického násilí, lékařka má ve zdravotní kartě Alžběty zaznamenáno jen jedno fyzické napadení ze strany jejího manžela, ke kterému došlo v roce 2004. Alžběta se tehdy nechala ošetřit na úrazové ambulanci nemocnice, následkem fyzického napadení jejího manžela měla zhmožděný nos bez zlomeniny a pohmožděnou horní končetinu.

Spolupracovnice Alžběty při výpovědi na policii k případu uvedla, že i když jsou obě v práci, velmi často se stává, že do zaměstnání telefonuje neustále Adam, chce pořád mluvit s Alžbětou, neustále ji kontroluje a chce vědět, kde je. Snaží se jí hlídat. Volá jí i na její mobil. Pro Alžbětu je to obtěžující, její kolegyně nechtějí poskytovat Adamovi neustále informace. Myslí si, že to telefonování je vždy intenzivnější po nějaké noční roztržce. Do deseti hodin dopoledne pak volá asi třikrát, a přitom vlastně nechce nic důležitého, jde o kontroly. Dále uvedla, že Alžběta se jí několikrát svěřila, že její manžel hodně pije a pak jí a jejich dceři ubližuje. Dále jí sdělila, že po ní Adam v opilosti hodil tlustým popelníkem, ona naštěstí uhnula hlavou, ale měla strach, že kdyby hlavou neuhnula, tak ten popelník by jí určitě zabil. Nebo jí třeba Adam řekl, ať vypadne z pokoje a vynesl jí všechny její věci do pokoje k dceři. V noci pak chodí do jejich pokojů, neustále je budí, vymýšlí si například, že je agent FBI, že má ptáka Igora, přes kterého posílá FBI vzkazy, že po něm jdou ufoňi a podobné historky. Nakonec to dopadá tak, že se Alžběta ani Adéla vůbec nevyspí. Alžběta tráví v práci veškerý možný čas, "tráví tu celé dny, nerada jde domů". Když se jí ptala, proč zůstává tak zbytečně dlouho a často přesčas v práci, když nemusí, odpověděla jí, že co by doma dělala, že radši domů nepůjde, že v práci má větší klid.

Alžbětu charakterizuje jako absolutně nekonfliktní typ člověka. Alžběta jí sama o svém vztahu říká: "Já radši budu vždy potichu a on mi snad dá pokoj".

Podle evidence policie byl Adam v roce 2006 čtyřikrát projednáván pro přestupky proti občanskému soužití, vždy se jednalo o to, že v podnapilém stavu napadal dceru a manželku. Ve všech těchto případech byl zajištěn dle zákona o policii a na druhý den po vystřízlivění propuštěn, samotné přestupkové jednání policie oznámila k projednání správnímu orgánu obce.

Poslední evidovaný případ byl již kvalifikován jako trestný čin, policie podala návrh na obžalobu a Adam byl pro spáchání trestného činu podle § 215 odst. 1, 2b trestního zákona a § 215a odst. 1, 2b trestního zákona pravomocně odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody na dva roky s odkladem na zkušební dobu tří let.

### 5.6.2 Případová studie č. 2 - Tomáš

V druhém případě je pachatelem domácího násilí muž ve věku 45-50 let, pro účely kazuistiky jej budeme nazývat Tomáš, jeho stejně starou manželku budeme nazývat Jarmila, obětí je v tomto případě Tomášova tchýně Marie, matka Jarmily.

Podle obžaloby Tomáš v období od roku 2004 do roku 2006, v rodinném domě kde žije se svou tchýní Jarmilou, kde tuto opakovaně bezdůvodně slovně urážel vulgárními výrazy, plival jí do obličeje a na oblečení, schválně ji zamykal dveře od domu, tleskal jí rukama před obličejem a zesměšňoval ji, prohlížel jí osobní věci, což pocítovala jako těžké příkoří, tedy týral osobu blízkou žijící s ním ve společně obývaném domě a pokračoval v páchání takového činu po delší dobu.

Marie u výslechu na policii uvedla, že se svým manželem, otcem Jarmily, začala stavět rodinný domek v roce 1961. Měli tři malé děti, v roce 1962 ovdověla, v té době však nebyla postavena ani hrubá stavba, byly základy a zdi domu. Celý dům musela sama s pomocí rodiny a dobrých lidí dostavět. V roce 1987 se dcera Magda provdala za Tomáše a zůstali s ní bydlet v rodinném domě ve společné domácnosti. V roce 1994 dala rodinný dům své dceři Magdě s tím, že v domě dožije a dcera ji doopatruje. Udělala to také z toho důvodu, že předpokládala, že když dům dceři daruje, zeť Tomáš bude na domě něco budovat a dobuduje poschodí. Ale nezačalo se nic budovat, zeť nepřibil ani hřebík" a ještě ji začal vyhánět do domova důchodců. Také od roku 1994, kdy dům přešla na dceru, ji začal fyzicky napadat. Dělal to vždy skrytě. Když šel kolem, tak do ní například strkal, hlavně když se nacházela u radiátorů, nikdy nic neřekl. Nebo ji tloukl rukou do hlavy. Říkala to dceři, ta sice Tomášovi domlouvala, ale nepomohlo to. Kdysi jela dcera s

kamarádkou na zájezd do Vídně, a to ji ztloukl hodně do hlavy. Jeho jednání vyvrcholilo v roce 1999, kdy ji zase tloukl bezdůvodně do hlavy, a na druhý den dostala mozkovou příhodu a byla hospitalizovaná v nemocnici. Když se vrátila z nemocnice, věděl, že je nemocná, ale nezměnil se. Skoro při každém setkání do ní strkal a bouchal ji do hlavy, a to až do roku 2004. Pamatuje si to z toho důvodu, že jeho jednání se řešilo na přestupkové komisi. Od té doby, od toho přestupkového řízení, už ji nebil, ale zvýšil psychické ubližování. Ráno, když Tomáš vstává do práce, ona ještě leží, takže se setkávají, až když přijde Tomáš odpoledne z práce. Setkají se spolu např. venku na dvoře, ona něco dělá, on jde kolem, odplivne si a začne ještě tleskat a smát se. Také se stalo, že jí plivl do obličeje, což nebylo ojedinělé, několikrát jí plivl také na šaty. Dceři Magdě se s tímto svěřovala, dcera dříve tuto záležitost nechtěla řešit na policii. Dcera také uvažovala o tom, že se s Tomášem rozvede, ale nedokáže se rozhodnout. Ona ji radit nechce, jelikož má strach z toho, aby Magda zůstala sama. V roce 1992 se snažila dceři se zetěm sehnat byt, dokonce už měla nějaký vybraný, byl za 450.000,- Kč, dcera se chtěla stěhovat, ale Tomáš nechtěl odejít za žádnou cenu. Dcera chtěla, aby Tomáš dokončil dům v poschodí, aby byli sami a já bydlela v přízemí, měla dokonce připravené dva návrhy, ale Tomáš neměl zájem, ani se na ně nepodíval. Taky se často stává, že Tomáš zamkne dveře, nechá klíče zevnitř, i když ví, že je Jarmila venku, a ta musí zvonit a prosit o otevření. Pak jí Tomáš sprostě nadává, nezřídka velmi vulgárně.

Tomášova sousedka při výpovědi na policii uvedla, že bydlí vedle domu rodiny Tomáše. V rodinném domě Tomáše bydlí i jeho tchýně Jarmila, která má asi 80 let. Tato rodina se jí jeví jako normální, bezproblémová. Nikdy s nimi neměla žádné problémy. Co se týká fyzického napadání případně nějakých hádek nebo psychického týrání Jarmily ze strany Tomáše, tak nikdy nebyla ničemu takovému přítomna. Pan Tomáš se chová na veřejnosti jako slušný člověk. Sousedka dále uvedla, že bydlí sama se svými dětmi, ale žádné z nich jí nikdy neříkalo, že by viděly nebo slyšely u sousedů nějakou hádku nebo fyzické napadení paní Jarmily. Co se děje u Tomáše doma, to neví, ani se o to nestará.

V daném případě nebyl Tomáš policií nijak omezen na osobní svobodě, případ se dostal na policii až po oznámení Jarmily. Zpočátku byla věc prověřována jako podezření z přestupku, ale po podrobné výpovědi Marie a dalších svědků byly zahájeny úkony trestního řízení a Tomáš byl obžalován a postaven před soud pro spáchání trestného činu podle § 215 odst. 1, 2b trestního zákona a § 215a odst. 1, 2b trestního zákona. Soud ovšem



Tomáše zprostil obžaloby ve všech bodech, jelikož Marie i Jarmila odmítly vypovídat před soudem proti Tomášovi a soud se tak dostal do důkazní nouze.

### 5.6.3 Případová studie č. 3 - Vladimír

V třetím případě je pachatelem domácího násilí muž ve věku 55-60 let, pro účely kazuistiky jej budeme nazývat Vladimír, jeho obětí je stejně stará manželka Věra a dcery Eva ve věku 30-35 let a Jana ve věku 20-25 let.

Podle obžaloby Vladimír v období od roku 2004 do roku 2007 v místě jejich společného bydliště opakovaně dcery a manželku urážel a ponižoval vulgárními výrazy, vyhrožoval jim zabitím, život ve společném bytě jim znepríjemňoval v několika případech úmyslným rozbíjením zařízení bytu a opakovaným vyhazováním věcí ze skříní, dále poškozené fyzicky omezoval strkáním a chytáním za ruce, čímž jim opakovaně způsoboval hematomy zejména na pažích, opakovaně je napadal bitím rukama do hlavy i těla, dceru Janu několikrát polil studenou vodou a v průběhu roku 2005 ji ve dvou případech kopal, kdy jí výše popsaným jednáním způsobil zhmoždění lokte a zhmoždění v oblasti nosu, přičemž předmětné události vyvolaly u Jany traumatickou stresovou poruchu.

Paní Věra na policii vypověděla, že s manželem Vladimírem se vzali v roce 1978 asi po roční známosti. V době známosti se u něj sklon k alkoholu neprojevoval, ale úplný abstinents nebyl. Manžel pracoval na tři směny a tam si Věra myslí, že v tom jeho zaměstnání se pilo všeobecně. Když její starší dcera Eva byla ve školce, tak se stávalo, že ji ze školky vyzvedával a stavovali se do cukrárny a tam si nějaký rum nebo nějaký alkohol kupoval. Tomu ale v té době nevěnovala pozornost, protože byl v té době vzorný otec. Když Vladimír chodíval na odpolední směny, tak se jí doneslo, že si se spolupracovníky u stánku nakupovali alkohol a popíjeli v pracovní době. V dalších letech, když se slavili nějaké svátky, vánoce, narozeniny a tak podobně, tak Vladimír vždy potají dopil všechny zbytky alkoholu. V roce 1999 se stalo na dovolené na Slovensku, že Vladimír dostal epileptický záchvat. Po přivolání záchranky lékař konstatoval, že se jednalo o delirium, a že manžel je závislý na alkoholu. Jednalo se o reakci na nedostatek alkoholu. Po této události Věra začala být ve střehu a říkala si, že musím přijít na to, kde pítí Vladimír ukrývá. Odcházel do sklepa a vracel se na mol. V různých skrýších v bytě začala nacházet různé láhve, když měla snahu to s ním probrat v klidu, tak na toto téma odmítal diskutovat. V říjnu roku 2000 manžel dostal výpověď z práce, vedoucí jí sdělil, že Vladimír v práci pije a není na něj spolehnutí. Dokonce vedoucí naznačil, že Vladimír způsobil pod vlivem alkoholu nějakou škodu, kterou však vedoucí z loajality nikde nevedl. Když se toto Věra

dozvěděla, šla za Vladimírovým otcem a vše mu řekla, žádala jej o pomoc. Vladimírovi rodiče to nesli velmi těžce. Tchán se snažil dosáhnout toho, aby se Vladimír dobrovolně přihlásil na léčení, ovšem bez úspěchu. Vladimír se postupně stal zcela závislý na alkoholu. Domov neopouští bez toho, že by u sebe neměl alespoň malou láhev s alkoholem. Když se ráno probudí, tak u sebe má hned láhev s alkoholem a hned si po ránu pije. Denně vypije asi litr 40 % alkoholu. Od roku 2000 od manžela nedostává žádné peníze na domácnost, Vladimír všechny své peníze utratí za alkohol, je to zhruba 8.000,- Kč. Finančně se nepodílí ani na hrazení nákladů na výživu a studium dcery Jany. Na běžném účtu utratil Vladimír za alkohol 130.000,- Kč. Byly to peníze, které Věra dostala ve firmách jako odstupné. Zhruba od roku 2000 začal být Vladimír sprostý, hrubý a začal se chovat násilnicky. Začínalo to maličkostmi. Například viděl v kuchyni na lavici přehozený svetr, začal sprostě řvát, proč si to dcera neuklidí, přitom šlo o maličkost. Byly to úplně nepochopitelné reakce. Na lince zůstal hrníček od kávy a on byl schopen jej přinést do ložnice s tím, ať si uklízím.

Také se stalo, že Věra došla domů z práce, nesla si věci do ložnice a na polštáři měla udělaný pohřební věnec. Když večer přijde z práce někdy kolem 20,30 hodin, tak Vladimír hraje na kytaru třeba 2-3 hodiny. Pak odloží kytaru, začne sprostě nadávat, odkud leze, jestli byla v hospodě, že se nestará o rodinu, nadává jí těmi nejuvulgárnějšími výrazy. Jeho oblíbený výraz je "d'ábelská krysa" - tak říká i dcerám. Několikrát se už stalo, že vysklil výplň dveří. Vším tříská, shazuje věci. Nadává jim sprostě, a to pořád. Když se dcera Jana učila na maturitu a on byl doma, tak když se vrátila ze školy, začal hrát na kytaru. Jana jej žádala, aby jí dal klid na učení, ale on to nerespektoval a hrál třeba tři hodiny. Při teplotě mínus 20 stupňů celsia otvírá dveře na balkón a kouří. Když jej prosí, aby ty dveře zavřel, neudělá to. Kouří na záchodě, má otevřené dveře, když je Věra zavře, začne jí sprostě nadávat. Kouřením je obtěžuje a říká, že to musí snášet. Takřka každý den Věře vyhazuje věci ze skříně. Co se týká fyzického napadání, tak v roce 2003 se stalo, že kvůli maličkosti začal Věrou šukat, odhodil ji na futra od dveří a Věra měla přeražený nos. Zcela běžně se stává, že jak Věře, tak dcerám vyhrožuje zabitím. Říká, že je všechny zabije, že bude mít konečně klid, že mu všechny tři zničily život. Výhrůžky neberou na lehkou váhu, mají skutečně strach o svůj život a zdraví. Vladimír nebyl 10 let střízlivý, tím pádem mají důvod se domnívat, že v opilosti jim může ublížit.

V policejním zápisu najdeme také výpověď sousedky, která mimo jiné uvedla, že od sousedů je občasně již několik let slyšet křik a hluk, zejména pak až hysterický křik

vždy některé z dcer. Modřin ani zranění na dívkách nebo na Věře si nikdy nevšimla, nikdo se jí nesvěřoval. Rodina je v poslední době uzavřená do sebe, paní Věra dřív mluvila se sousedkami, teď se jim vyhýbá, jeví se jako vyplašená. Vladimír jde lidem na nervy, protože mluví nesmysly a je neodbytný.

Při posledním incidentu, který byl impulzem k trestnímu stíhání, byl Vladimír policií zajištěn podle zákona o policii a na druhý den byl po vystřízlivění a výsledku propuštěn. Problém měla policie s výsledkem oběti, tedy Vladimírovy manželky, která se nechtěla ze strachu na policii dostavit a vypovídat. Nakonec po konzultaci výpověď učinila a Vladimír byl pro spáchání trestného činu podle § 215a odst. 1 trestního zákona pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na jeden rok s dozorem.

V roce 2009 se Vladimír opětovně dopustil na Věře a dcerách domácího násilí, tentokrát již byl policií vykázán, předběžným opatřením soudu byla prodloužena lhůta vykázání.

#### 5.6.4 Případová studie č. 4 - Alois

Čtvrtý případ popisuje pachatele domácího násilí, kterým je muž ve věku 50-55 let, pro účely kazuistiky jej budeme nazývat Alois, jeho obětí je jeho matka ve věku 80-85 let, pro účely této práce má jméno Hana.

Podle obžaloby Alois v období od roku 2008 do roku 2009 v bytě, kde bydlel společně se svou matkou Hanou, tuto opakovaně verbálně urážel a ponižoval vulgárními výrazy, přičemž slovní napadání v několika případech přerostlo i ve fyzické napadání, vyhrožoval jí zabitím a asi desetkrát jí udeřil pěstí do hlavy, kdy jí způsobil podlitiny.

Hana do výsledku na policii uvedla, že synovi asi před dvěma lety dovolila, aby u ní v bytě bydlel po dobu, než přestaví svůj byt, který vlastní. Alois však byt opravil, ale místo nastěhování jej pronajal a zůstal u Hany. I když mu řekla, že nechce, aby u ní dál bydlel, Alois se neodstěhoval a zůstává zde nadále. Dokonce i vyměnila zámek ve dveřích, ale Alois se do bytu dostal. V minulosti už byl opakovaně z jejího bytu vykázán policií, ale ona jej po vypršení lhůty vykázání stejně zase vzala nazpět. Jednou Alois hledal v obývacím pokoji projektovou dokumentaci, kterou dlužil kamarádovi. Nemohl ji najít, a tak Hanu obviňoval, že mu ji někde schovala. Říkal: "Kam si to ty krávo dala!" Pak do Hany strčil, až upadla na válečku. Začal jí vyhrožovat zabitím a začal ji mlátit pěstí do hlavy, přesněji do levé části nad uchem. Neví přesně, kolik jí dal úderů, ale bylo to určitě deset. Hana hrozně brečela a křičela, museli ji podle jejího názoru slyšet i sousedi. Pak Alois odešel z bytu pryč a Hana celou záležitost oznámila na policii a Alois byl vykázán.

Sousedka Hany do policejního protokolu uvedla, že se znají již 40 let, kdy po celou tuto dobu jsou sousedky. Dále uvedla, že zná i jejího syna Aloise, a ví o problémech, které s ním paní Hana má. Trvá to asi 4 roky, kdy k ní začal být Alois zlý, nadává jí sprostými slovy, bije ji a vyhrožuje. Když Alois napadl matku, většinou se tato sousedce svěřila. Asi ve třech případech dokonce na vlastní oči viděla, jak měla Hana modřiny na ruce a bouli na hlavě. Sousedka nebyla svědkem, když Hanu Alois napadal, ale v době, kdy byl policií vykázán z bytu, tak viděla, jak se Alois pohyboval po chodbě domu a dělal tam nepořádek, když vytahoval věci z komory své matky a dával jí je před dveře bytu. Po celou dobu vykázání mu musela matka chystat jídlo a on pak na chodbě před jejím bytem jedl. To viděla sama minimálně ve dvou případech. Hana mu chystala jídlo, protože měla strach.

Při posledním incidentu, který byl impulzem k trestnímu stíhání, byl Alois policií vykázán, toto vykázání však porušil a byl souběžně trestně stíhán pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí, tato věc byla nakonec postoupena jako přestupek do komise.

Ve věci domácího násilí bal Alois obžalován a postaven před soud pro podezření ze spáchání trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a odst. 1 trestního zákona, avšak byl zproštěn obžaloby v plném rozsahu, neboť jeho matka Hana krátce před hlavním líčením změnila k věci postoj a odmítla dát souhlas s trestním stíháním a také odmítla proti Aloisovi svědčit. Soud se tak dostal do důkazní nouze a nemohl o vině Aloise rozhodnout.

### **5.6.5 Případová studie č. 5 - Stanislav**

Pátým případem je příběh ženy ve věku 35-40 let, budeme ji nazývat Zdenka, která má dvě děti, dvacetiletou dceru a osmnáctiletého syna, budeme je nazývat Monika a Lukáš. Jejich otcem je 47-50 letý muž, který se na všech jmenovaných dopouštěl domácího násilí. Jeho jméno pro tento příběh je Stanislav.

Podle obžaloby měl Stanislav v období nejméně od roku 2004 až do roku 2009 ve společně obývaném bytě v podnapilém stavu opakovaně bezdůvodně napadat svou manželku Zdenku, kterou fackoval v obličeji, tahal ji za vlasy, budil ji bezdůvodně v noci, vytahoval ji z postele a sám určoval, kdy si může jít lehnout, navíc útoky stupňoval až k fyzickému napadání, kdy do Zdeňky kopal, až měla modřiny po těle, a vyčítal jí, že v zaměstnání vydělává málo peněz, čímž vytvářel v rodině atmosféru strachu. Dále se nejméně od roku 2005 hrubě choval ke své studující dceři Monice, které opakovaně vyčítal, že do rodinného rozpočtu nepřispívá žádnými penězi, v noční hodinu v podnapilém stavu 1x až 2x za měsíc poškozenou vytahoval z postele a kladl jí otázky, na něž musela

odpovídat, fyzicky ji trestal za maličkosti, fackoval ji po obličeji, vyčítal jí, že je tlustá a nesportuje. Dále se nejméně od roku 1997 choval agresivně ke svému synovi Lukáši, kterého ponižoval, urážel jej za to, že býval často nemocný, že je malý vzrůstem, za špatné známky ve škole, opakovaně jej fyzicky napadal, především v noci, kdy se vracel podnapilý z hospody, zakazoval mu stýkat se s prarodiči, požadoval absolutní kontrolu toho, s kým se stýkal, což vyústilo v to, že Lukáš v roce 2009 ze strachu před otcem utekl z domova.

Dcera Monika do protokolu na policii uvedla, že vše začalo zhruba v roce 2005, když byla ve druhém ročníku střední školy. Otec jí začal mi vyčítat, že jsem na škole, že do rodiny nepřispívá žádnými penězi a začal tlačit na matku, aby si změnila zaměstnání, že málo vydělává. Matku dotlačil před Moniku a Lukáše a začal jí vyčítat, že je musí živit, že máme málo peněz a schválně ji bil, museli se na to s bratrem dívat. Bil ji v obývacím pokoji, Monika s bratrem seděli na lavici, matka seděla v křesle. Stanislav ji začal tahat silou za vlasy, až ji zvedl z křesla a dával ji facky na obličej a tahal ji za oblečení a přitom na ni řval, aby konečně změnila zaměstnání, aby víc vydělávala, že již neví, jak jí to má říct. Vyčítal jí, že má příjem kolem 8.000,- Kč. Stanislav dětem neustále předkládal, že on je vyučen a od osmnácti let si vydělává sám. Tlačil na Moniku mě i bratra, že jim nic platit nebude a Monika si od 17 let do současné doby platí všechno sama. Oblečení, boty, učebnice, věci do školy. Kromě toho musela po maturitě pravidelně přispívat do rodinné kasy na jídlo a to částkou 500,- Kč měsíčně. Tyto peníze sháněla tak, že chodila darovat plazmu. Za jedno darování obdržela 400,- Kč, chodila tam tak dvakrát do měsíce. V centru, kde plasmu daruje, jí už říkali, aby nechodila tak často, že již má slabou žílu.

Otec je fyzicky napadal nepravidelně, např. když se někomu něco nepodařilo. Kupříkladu při rozdělování staré skříně pomáhala celá rodina, a když někdo držel podle otce ve špatném úhlu, tak dostal několik silných pohlavků a ještě si vyslechl vulgární nadávky. Nebo Monika pomáhala otci při přípravě plněných cuket, a když se jí roztrhl alobal, tak jí otec tak silně uhodil do hlavy, až se jí rozbily brýle a o obroučku se jí udělala na spánku tržná rána, kterou musel ošetřit na úrazové ambulanci. Co se týče ponižování, tak Stanislav Monice vyčítal, že nesportuje, že je tlustá, že by s tím měla něco dělat. Dále jim otec odepíral spánek, například přišel z hospody, mohlo být kolem 24,00 hod., většinou byl opilý, všude rozsvítil, pootvíral všude dveře a řekl: "Pojďte dolů, potřebuji s vámi mluvit". Pokud někdo kladl odpor, byl vytažen z postele násilím. Časem už si zvykli a raději neodporovali, poslušně sešli v pyžamu dolů. Otec jim pak začne kázat, jde o

monolog. Jsou po jednom tázáni a musí jednotlivě odpovídat. Otec se jich zeptá: "Kdo vás živí?" Po jednom pak odpovídají, Ty. Další otázka je kdo vás dal do školy, odpověď musí být zase Ty. Tyto jeho porady bývaly časté, bylo to nejméně 2x do měsíce, od té doby, co je Monika na vysoké ty jeho "porady" již nejsou tak časté, ale jsou 1x do měsíce.

Jednou se otec vrátil z hospody opilý, přišel k Monice do pokoje, mají s bratrem dvoupatrovou postel. Oba spali, otec vylezl nahoru do postele za bratrem, začal ho mlátit, vzal jej pod krk a tlačil jej na zeď. Monika se probudila a začala křičet, ať jej nechá, otec ale slezl dolů a začal ji mlátit do obličeje rukama i pěstmi. Otec pak zařval na bratra, ať sleze, nebo ho shodí z postele. Bratr slezl, otec mu přikázal, aby si sedl vedle Moniky na postel a začal jej kopat nohama do těla a strefil se i do jeho hlavy. Pak se otec zklidnil. Všichni jsme museli dát mobilní telefony na stůl, abychom nemohli volat 158. Pak na druhý den uvedl, že to udělal z důvodu, že jej děti neposlouchají, udávají jej policii a že se potulují po nocích. Toho dne Monika s Lukášem odešla do školy a již se nevrátili. Matce zavolali, že již doma nebudou. Od kamaráda si vzali kontakt na Intervenční centrum a šli na schůzku s psycholožkou Intervenčního centra. Ta jim poradila, že útekem nic nevyřeší a poslala je domů s radou, že pokud se bude něco dít, mají ihned volat policii.

Sousedka při výslechu na policii uvedla, že o situaci, která je uvnitř rodiny ví jen málo. Bydlí v sousedství 17 let a po celou tuto dobu slychává nepravidelně zhruba jednou týdně z domu Stanislava křik. Je to mužský hlas a patří panu Stanislavovi. Křik slychává i v nočních hodinách. Co se však uvnitř domu děje neví a nezajímá se o to. Nechce mít se sousedy žádné problémy. Na veřejnosti žádný incident mezi sousedy nezaregistrovala.

Podle zprávy orgánu sociální péče a ochrany dětí se v dohodnutý termín dostavili oba rodiče i jejich děti Lukáš a Monika. Jednání se odehrálo v kanceláři vedoucí OSPOD za přítomnosti sociální pracovnice. Hlavní slovo měl hned od počátku otec. Stěžuje si na obě děti, jsou nevděčné, neposlušné, jen se „flákají". Pokud je živí a poskytuje jim přístřeší je jejich povinností ho poslouchat a respektovat! Monika si vydělává, žije si lépe než on. Z jeho řeči jakoby v podtextu zaznívalo, že Monika by měla ještě více přispívat na domácnost. Ačkoliv je Monika řádnou studentkou VŠ - musí měsíčně na domácnost přispívat částkou 500,- Kč. Během hovoru zazní také šokující údaj - že Monika musela rodičům přispět částkou 1.000,- Kč na koupi nové lednice - vždyť v ní mívá také věci. Otec naprosto nebere na vědomí argumenty OSPOD, že má k dětem - po dobu jejich studia - vyživovací povinnost. Odpovídá stále jen: „ On jim umožnil studovat, dceři pouze do

ukončení bakalářského studia, že je to jeho dobrá vůle. On na to prostě nemá." OSPOD oponuje tím, že prvotní by mělo být pro rodiče blaho dětí a teprve až poté např. rekonstrukce domu. Otec reaguje opět velmi podrážděně, vyčítá i matce, že více nevydělá. Matka má pro svou vlastní potřebu měsíčně cca. 300,- Kč. Matku během jednání neustále oslovuje „maminko“, což se jeví jako účelové. Tvrdil, že matka na PČR nehodlá vypovídat, vše si spolu doma vyříkali, matka se rozvádět nehodlá, on k ní nyní změnil svůj postoj. Děti jsou z jeho pohledu fracci, syna dokonce v afektu opakovaně oslovuje „vole“. Zaznívá, že děti si nikdy nesměly domů vodit kamarády, otci jejich přítomnost vadila, chtěl se nerušené dívat na televizi. Dětem i v jejich dospívajícím věku neustále stanovuje pravidla, musí žádat o svolení, kdy mohou jít někam s kamarády a kdy se vrátí domů. Naprosto nechápe, že tento jeho diktátorský postoj jen vede k tomu, že děti mají tendence z domácnosti utíkat. Dětem nadává do udavačů a práskačů. Ať se klidně odstěhují, on je stejně vydědí. Nikdy děti nechválí za jejich úspěchy, vůbec necení, že třeba dcera studuje a VŠ a ještě si brigádně vydělává na svou obživu. Má pocit, že Monika vydělává více než on, pravděpodobně by si představoval, aby domů nosila celou výplatu. Otec není naprosto ochoten naslouchat a vnímat argumenty druhých, trvá si pouze na svých názorech a postojích, které pokládá za správné. Po celou dobu jednání zvyšuje hlas a prudce gestikuluje, je však patrné, že i tak se musí velmi ovládat, aby své emoce alespoň takto ustál. K názorům dětí se občas přidá i matka a velmi opatrně se snaží otci oponovat. V závěru dohodnuto, že děti budou v brzké době OSPOD informovat o průběhu dalšího soužití s otcem, východiskem je hledání pronájmu a soudní stanovení výživného oběma rodičům.

Při posledním incidentu, který byl impulzem k trestnímu stíhání, nebyl Stanislav vykázán, ani jinak omezen na osobní svobodě, trestní oznámení podala Zdenka, a to až po složitém přesvědčování ze strany dcery a sociální pracovnice OSPOD.

Stanislav byl obžalován, postaven před soud a pravomocně odsouzen pro trestné činy týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a odst. 1, 3 trestního zákona a týrání svěřené osoby dle § 215 odst. 1, 3 trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání třiceti šesti měsíců.

#### **5.6.6 Případová studie č. 6 - David**

V šestém případě jde o příběh ženy ve věku 30-35 let, budeme ji nazývat Dana, která má dvě nezletilé děti se stejně starým manželem Davidem.

Podle obžaloby David v době od roku 2005 do roku 2009 v místě společného bydliště opakovaně vyvíjel psychický nátlak na svoji manželku, kterou v nočních hodinách budil ze spánku, křičel na ni a nenechal ji spát dokud od ní nezískal finanční hotovost určenou v rodinném rozpočtu na jídlo a potřeby pro děti a domácnost. Danu opakovaně fyzicky napadal, když nejméně ve třech případech šlo o brutální útoky, kdy ji bil údery pěstmi a kopáním do hlavy a do celého těla, ve dvou případech jí tloukl hlavou o stěnu a zem, čímž jí způsobil podlitiny a zhmoždění na obličeji, končetinách a těle, přičemž poslední útok si vyžádal lékařské ošetření na úrazové ambulanci.

Dana do protokolu o trestním oznámení na policii uvedla, že již osmý rok je vdaná za Davida, již 7 let společně bydlí v podnájmu. Společně s nimi zde žijí jejich dvě děti. Problémy v manželství byly od jeho počátku, v podstatě od okamžiku, co společně začali bydlet je manžel závislý na hracích automatech a na alkoholu. Po sňatku manžel pracoval, peníze dokázal vydělat, ale všechny je použil na automaty a alkohol a Dana táhla celou domácnost sama a ještě musela manželovi dávat peníze na alkohol a automaty, když už ty své vydělané utratil. Tato situace trvá od sňatku do současnosti, manžela doposud vždy obhajovala, ale také hlavně kvůli dětem už dál nemůže. Poprvé Danu fyzicky napadl v roce 2001, když ještě nebyli manželé, bydleli na jiném podnájmu, zde ji fyzicky napadl i když byla těhotná. Důvodem byla hádka o to, že chtěl jít opět do hospody. Po porodu syna převládal psychický teror, kdy Dana musela manželovi dávat peníze na alkohol, aby se vyhnula bití. Pokud ji začal bít, bylo to a je vždy s velkou intenzitou, nejde jen o facky, ale údery pěstí do všech částí těla a kopy do hlavy. Dana vždy peníze Davidovi ze strachu z fyzického napadání dala. Po narození syna byla intenzita fyzických napadení tak 1-2 krát za 14 dnů, psychický nátlak a teror denně. V těhotenství s dcerou Danu manžel jednou fyzicky napadl úderem do břicha, to byla ve 4-5 měsíci. Po narození dcery fyzické útoky pokračovaly, ne už tak často, ale byly. Peníze si David vynucoval pravidelně, chytal ji pod krkem, strkal do ní, jen aby mu dala peníze. Někdy v roce 2006 po fyzickém napadení měla Dana pohmožděniny na rukou a za krkem a měla jsem natrhnuté ucho, nikdy to ovšem neřešila s lékařem ani policií. Někdy v roce 2007 ji manžel opět surově zbil a byly u toho obě děti, syn odešel do obýváku, dcera stála a plakala. Před svými rodiči a sestrou se snažila tyto události utajit, vždy když ji viděli s modřinami tak se vymluvila na nějaký úraz. Svěřila se teprve před rokem, její otec Davidovi rázně domluvil, a zhruba na rok byl od bytí pokoj, psychický nátlak ovšem stupňoval, David neustále vyžadoval peníze. Někdy v roce 2007 se v Davidově zaměstnání zjistilo, že požívá nadměrně alkohol, ale ještě jej



nepropustili, pouze mu dali ultimátum, byla mu navržena léčba. David na základě tohoto začal navštěvovat psychiatra a podrobil se také léčbě v protialkoholní léčebně, zde se však choval velmi neukázněně. Davidův psychiatr jí sdělil, že David má více psychických poruch a z toho důvodu nezvládá stres ani běžné životní situace. Údajně je narušený svými zážitky z dětství, kdy se stejným způsobem k jeho matce choval otec a pak také otčím a David byl taktéž psychicky ponižován. Daniny děti byly přítomny většině popsaných útoků, jim však David nikdy fyzicky neublížil. David hodně při těchto incidentech křičí, takže sousedé museli o incidentech rozhodně vědět. Velmi často třeba v noci David sedí u postele Dany a chce peníze. Sedí zde třeba i tři hodiny, než mu Dana nějaké peníze dá. Každý den se Dana třese co bude dál, kde vezme peníze, když je bude David zase chtít. Dana se nikomu v domě nesvěřila se svými problémy, nežádala nikoho o pomoc. Pod tlakem manžela uzavřela na své jméno jednu větší půjčku a další menší, když celková částka činí cca 300.000,- Kč. Splácí měsíčně 10.000,- Kč. Její čistý měsíční příjem je 10.500,- Kč. Pokud manžel vydělával, zaplatil alespoň nájem, ale nic víc, ostatní prohrál a propil. V současné době Dana žije z půjček, někdy jí finančně pomohou rodiče, každý měsíc musí ale řešit, kde vzít peníze na jídlo pro děti a sebe. Od manžela nedostává nic. Před 5-ti měsíci David o práci přišel. Zatím dostává z úřadu práce sociální dávky a občas pracuje brigádně. David se v minulosti pokusil o sebevraždu, pod vlivem alkoholu úmyslně najel s vozidlem do sloupu a těžce se zranil. K poslednímu napadení došlo v našem bytě, předcházela tomu návštěva u manželových rodičů. Zde byl David v hospodě a požíval alkohol. Když odjížděli, byl již hodně pod vlivem alkoholu, byl podrážděný. Dana řídila, byly s nimi i děti. Při cestě zpět domů došlo k tomu, že se začali hádat a David při 80-ti kilometrové rychlosti zatáhl ruční brzdu. Situaci Dana zvládla, ale dost ji to vyděsilo, hlavně proto, že vzadu seděly děti. Přijeli domů, David šel zase do hospody, a když se vrátil, urážel ji. Řekla mu, že je agresor a on na to, že jí ukáže co je to agrese. Napadl ji, začal ji na chodbě bít pěstmi do hlavy. Bouchala hlavou o stěny, pak o skříň, to už jen stála a snažila se krýt hlavu. Byla přikrčená a při tom ji David ještě kopal kolenem do hlavy. Bití trvalo asi 15 minut a pak David odešel do obýváku. Poprvé se v tomto případě Daně stalo, že při bití neudržela moč. Pak se David vrátil a ptal se, že jestli už má dost. Jelikož se Dana bála, tak se začala omlouvat. Děti v té době byly doma v pokoji, ale určitě vše slyšeli, protože potom Daninu vyprávěli, jak tat'ka bil mamku o skříň. Po posledním incidentu David sám na sebe zavolal hlídku Městské policie. Hlídka Daně poradila, aby věc řešila odchodem od manžela.

Davidova tchýně do protokolu policii uvedla, že poprvé se dozvěděla o násilí na její dceři až v roce 2007, řekla jí to Jana. Dcera jí řekla, že hned poté, co se narodil první syn, tak ji manžel zbil kvůli tomu, že hrál automaty. Už v minulosti si všimla, že dcera bývala nervózní a mívala modřiny na ruce a na krku. Ptala se jí na to, co to má, ale ona jí vždy řekla, že se o něco bouchla. Podezření tehdy ještě neměla. Tyto modřiny poprvé viděla asi před narozením Daniny dcery, bylo to na krku a na ruce. Dcera se narodila v roce 2009, v té době se moc nenavštěvovali, když ale přišli, vypadali jako normální rodina. Už v té době často potřebovali peníze. Finančně jim pomáhali. Myslela si, že neumí s penězi hospodařit, ale nakonec se zjistilo, že to bylo tím, že David peníze prohrával v automatech. Po narození syna v roce 2001 tchýně pozorovala, že doma Dana nemá moc jídla, tak jim finančně pomáhala, nakupovala například jídlo, to ale ještě nevěděla, jak se věci u nich s penězi mají. V roce 2007, přesněji to nedokáže zařadit, se jí dcera svěřila, že ji David zbil. Měla na těle modřiny, na břichu, na nohách, na rukou a krku. Tchýně Davidovi řekla, že jestli bude Danu bít, tak zbiju ona ho. Pak došlo k další scéně, asi tak za 6 měsíců potom, Dana volala, že David hrozně řádí, rozbil dveře, chtěl po Daně peníze, bylo to večer kolem 22,00 hodin. Tchýně k nim přijela vozem taxi, David seděl na zemi, opilý, nepřičetný, jak blázen. Jejich děti byly u tohoto přítomny a všechno viděly. Dcera Jana jí o Davidovi řekla, že z něj má stres, že nemůže spávat, že vidí duchy.

David byl po jednom z napadení v roce 2009 policisty vykázán, v protokolu o vykázání je uvedeno, že Dana oznámila, že kolem 19,00 hodin byla v místě bydliště fyzicky napadena manželem Davidem, se kterým zde žije ve společné domácnosti, který ji po dobu 15 minut bil pěstmi do hlavy a různých částí těla, kopal kolenem do hlavy, a to vše za přítomnosti jejich dvou nezletilých dětí. Z oznámení dále vyplynulo, že fyzických útoků a také psychického týrání se David na manželce dopouští již osm let, jako osoba závislá na alkoholu, výherních automatech a s agresivními sklony po ní neustále vyžaduje finanční hotovost pod pohrůzkou fyzického násilí. S ohledem na zjištěné skutečnosti a vzrůstající agresivitu, lze tedy důvodně předpokládat, že dojde k dalšímu útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, proto bude násilná osoba na dobu 10 dnů vykázána.

Podle znaleckého posudku z oboru psychiatrie, David v předmětné době netrpěl a ani v současnosti netrpí duševní chorobou. Posuzovaný je však postižen a trpí duševní poruchou nechorobného charakteru (trvalou vadou osobnosti), která se nazývá Smíšená porucha osobnosti, a projevuje se nepříznivými povahovými vlastnostmi, konkrétně

nezdrženlivostí, emoční nestabilitou, impulzivním jednáním, agresivním disociálním jednáním, nevyzrálostí, explozivitou, sociální maladaptivitou. Posuzovaný má v důsledku svých akcentovaných povahových vlastností nízkou toleranci k psychosociální zátěži a frustraci a relativně nízký práh pro agresivní explozi. Znalec konstatuje, že uvedené povahové rysy lze u posuzovaného identifikovat již v období dětství a dospívání, konkrétně se jednalo o problémy s chováním na základní škole a následně i na učilišti. Posuzovaný má dále v důsledku svých nepříznivých povahových vlastností opakovanou tendenci jednat impulzivně, zkratkovitě, bez uvážení následků, se sklonem k výbuchům hněvu a neschopností kontrolovat následné explozivní chování. Důvody a příčiny rozvoje poruchy osobnosti u posuzovaného jednoznačně spadají do doby jeho dětství a dospívání, kdy v jeho deseti letech dochází k rozpadu manželství rodičů. Prostředí jeho primární rodiny (vztah rodičů především) lze jednoznačně hodnotit jako dysfunkční a disharmonické, svého biologického otce popisuje posuzovaný jako agresivního (vůči matce i vůči němu a bratrovi) člověka, majícího problémy s alkoholem i patologickým hráčstvím. Jeho vzpomínky na vlastní dětství jsou špatné, popisuje nepřiměřené fyzické tresty ze strany otce, napadání matky (kterému byl jako dítě přítomen), cítil se týrán. Na základě podrobného vyšetření a studia především zdravotnické dokumentace posuzovaného u něj znalec konstatuje další duševní poruchy - syndrom závislosti na alkoholu a patologické hráčství. Jedná se však jednoznačně o sekundární (druhotnou, symptomatickou) problematiku při primární poruše osobnosti, kdy posuzovaný nadužívá alkohol a hraje automaty (a stává se závislým) s (iluzorním) cílem rychlé a jednoduché úlevy a úniku od psychosociální zátěže, stresu a vnitřní tenze, kterou mu (při jeho významně snížené schopnosti zátěž tolerovat a adaptovat se na ni) působí běžný život. Závislost na alkoholu (jeho zneužívání) i patologické hráčství je projevem jeho povahové nezdrženlivosti, nestálosti a emoční nestability - impulzivity. Konzumace alkoholu však u posuzovaného dále dekompenzuje a zhoršuje jeho nepříznivé povahové vlastnosti a přímo provokuje následné dysfunkční patologické projevy v chování. Rovněž problematika patologického hráčství je zjevně sekundární (při sociopatické osobnosti), posuzovaný hraje automaty prakticky vždy pod vlivem alkoholu. Prohrami na automatech si posuzovaný způsobil rozsáhlé dluhy v řádu statisíců korun. V květnu 2007 byl posuzovaný poprvé ambulantně psychiatricky vyšetřen, pokus o ambulantní zvládnutí stavu je z důvodu nedostatečné motivace a neochoty posuzovaného spolupracovat neúspěšný. V srpnu 2007 je doporučen k léčbě za hospitalizace v Psychiatrické léčebně v Kroměříži, rovněž tento pobyt je

naprosto neúspěšný, je konstatována nízká sebekázeň, nezdrženlivost. Dalším projevem osobnostní nezdrženlivosti a impulzivity posuzovaného je i událost z roku 2007, kdy se posuzovaný pod vlivem alkoholu dopouští po nezvládnutém konfliktu s manželkou sebevražedného jednání (řízení auta pod vlivem alkoholu a úmyslné najetí do překážky). V současné době posuzovaný k žádné psychiatrické či psychologické léčbě nedochází. Nemá žádné stálé zaměstnání, je registrován na Úřadu práce. Po agresivním napadení manželky v červenci 2009 se ze společné domácnosti odstěhoval a bydlí u bratra.

Při posledním incidentu, který byl impulzem k trestnímu stíhání, byl David policií vykázán, soud potom na žádost Dany prodloužil lhůtu vykázání o dva měsíce.

David byl obžalován, postaven před soud a pravomocně odsouzen pro trestný čin týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a odst. 1 trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání třiceti šesti měsíců.

## 5.7 Vyhodnocení případových studií

Po důkladném prostudování všech šesti popisovaných případů lze jednoznačně zodpovědět na položené výzkumné otázky.

Ve všech popsanych případech domácího násilí byl u násilníka nebo oběti přítomen alkohol. Zjištění je patrné jak z výpovědí obětí, tak ze zpráv policie. V případových studiích č. 1 – 6 byl násilník při incidentech pod vlivem alkoholu, u všech násilníků v popsanych případech byla lékařem stanovena diagnóza alkoholismus.

U případové studie č. 4 a č. 6 byla násilná osoba vykázána, v případě č. 5 nikoliv. U případové studie č. 4 byl násilník vykázán opětovně v roce 2009.

V případových studiích č. 1 a č. 3 byla násilná osoba zajištěna podle ustanovení § 14 odst. 1 písm. d) tehdejšího zákona o policii č. 283/1991 Sb. V případové studii č. 2 k omezení osobní svobody násilníka nedošlo.

V případových studiích č. 1, č. 3, č. 5 a č. 6 byl násilník pravomocně odsouzen pro spáchání trestného činu. V ostatních případových studiích č. 2 a č. 4 byl násilník soudem zproštěn obžaloby v plné výši.

Ve všech popsanych případových studiích věděl o násilí někdo blízký, ať už rodina, sousedé, nebo spolupracovníci, avšak žádný ze jmenovaných neučinil takové kroky, které by bezprostředně vedli k účinné pomoci oběti.

Závěry stanovené provedeným výzkumem se vztahují pouze na výzkumný vzorek, který byl na počátku výzkumu zvolen, nelze proto dané závěry aplikovat obecně.

## ZÁVĚR

Domácí násilí je jev, který po stránce zájmu médií zažil vzestup v roce 2007, po změně zákona o policii a implantaci oprávnění vykázat násilnou osobu. V současné době se na úseku prevence a medializace fenoménu domácí násilí podílí široké spektrum státních, ale i nestátních organizací. Zcela jistě svou aktivitu v posledních dvou letech výrazně zvýšila Policie České republiky, ve svém okolí sledují nárůst aktivit Bílého kruhu bezpečí a obdobných neziskových organizací. S rozvojem internetu logicky nabývají na důležitosti a návštěvnosti internetové portály, které se problematikou domácího násilí zabývají. Zmíňme alespoň [www.bkb.cz](http://www.bkb.cz), [www.domacinasili.cz](http://www.domacinasili.cz), [www.donalinka.cz](http://www.donalinka.cz).

Alarmující je spíše fakt, že počet případů domácího násilí neklesá, spíše naopak.<sup>55</sup>

Jak výsledek výzkumu provedeného v této práci jednoznačně ukázal, velmi negativně se jeví fakt, že ve všech případech o problémech v rodinách věděli příbuzní, sousedé, spolupracovníci, avšak nikdo z nich nebyl schopen něco udělat. Promluvit si s obětí, navrhnout schůzku v intervenčním centru, kontaktovat policii, případně jinak pomoci.

Cílem práce bylo v teoretické části seznámit čtenáře se základními pojmy domácího násilí, popsat znaky, formy a příčiny domácího násilí. V praktické části jsem pak na šesti příkladech domácího násilí umožnil čtenáři proniknout do podrobností zkoumaných případů, nabídnul jsem intimní výpovědi jednotlivých obětí a svědků domácího násilí.

Zpracování bakalářské práce na téma domácí násilí pro mě bylo přínosem, zejména setkání s jednotlivými případy bylo velmi zajímavé. Zde je třeba poděkovat policistům Krajského ředitelství Zlínského kraje, kteří umožnili studovat a provést výzkum na existujících případech domácího násilí.

---

<sup>55</sup> Srov. <http://www.domacinasili.cz>

**SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY****Monografie:**

- BURIÁNEK, J., KOVAŘÍK, J., ZIMMELOVÁ, A KOL. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha : Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6.
- BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Brno : Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha : Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
- ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů, příručka pro pomáhající profese*, Praha : GRADA Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
- DURDÍK, T. *Nová legislativa v ČR v oblasti domácího násilí – úloha policie, justice a intervenčních center*. In Zákon, J. (ed.) *Domáce násilie – nová prax a nová legislativa v Európe*. Bratislava : Eurokodex, 2008. ISBN 978-80-88-931-96-6.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- HOUBOVÁ, D. A KOL. *Psychologie pro právníky*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-100-7.
- MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. Praha : LINDE, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha : Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- STRÍLKOVÁ, P. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava : KEY Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-020-0.
- ŠÁMAL, P. A KOL. *Trestní zákoník*. Praha : C. H. BECK, 2009. ISBN 978-80-74-109-3.
- ŠMOLKA, P., MACH, J. *Manželská a rodinná trápení z pohledu právníka a psychologa*. Praha : Portál, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7367-448-9.
- VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky*. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-142-0.
- VODÁČKOVÁ, D A KOL. *Krizová intervence*. 2. Vydání. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0.

**Internetové zdroje:**

*Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2011-04-15]. Dostupný z WWW:

<[http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id\\_categoryNode=407](http://bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=407)>.

*Intervenční centrum Zlín* [online]. [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:

<<http://poradnazlin.cz/ic/index.htm>>.

*Acorus občanské sdružení* [online]. [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:

<<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>.

*Domáci násilí* [online]. [cit. 2011-04-25]. Dostupný z WWW:

<<http://domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-rok-2010-srovnani-2007/2010/r262>>.

**OSTATNÍ ZDROJE**

Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009, o provádění vykázaní.

Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky č. 2/2004, o postupu při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí.

Metodická příručka č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní.

Manuál pro hodnocení a řízení rizika domácího násilí (metoda SARA DN), interní pomůcka Bílého kruhu bezpečí.

Zákon č. 283/1991 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*, ve znění pozdějších změn a doplňků.



## SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Souhlas o poskytnutí a využití databáze trestního řízení

**PŘÍLOHA P I: Souhlas o poskytnutí a využití databáze trestního řízení**

Pomáhat a chránit

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY  
KRAJSKÉ ŘEDITELSTVÍ POLICIE ZLÍNSKÉHO KRAJE  
Územní odbor Zlín  
Oddělení hospodářské kriminality



Č. j.: KRPZ-

/ČJ-2011

Zlín dne 15. dubna 2011

Policie České republiky  
Krajské ředitelství policie Zlínského kraje  
Územní odbor Zlín  
Vedoucí odboru  
Plk. Mgr. Václav Karkoška  
Nám. TGM 3218  
760 01 Zlín

**Žádost**

Tímto Vás žádám o udělení souhlasu o poskytnutí a využití databáze trestního řízení evidovaného Krajským ředitelstvím policie Zlínského kraje.

Data budou využita výhradně k výzkumu, za účelem vypracování mé bakalářské práce na téma „Domácí násilí z pohledu legislativních změn“. Cílem práce je zjištění, jakým způsobem legislativní změny na úseku domácího násilí ovlivnily proces pomoci obětem domácího násilí.

Uvedená bakalářská práce bude obhajována na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

Všechna data budou použita za podmínek ochrany osobních údajů dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a dále dle ustanovení § 180 trestního zákoníku, ust. § 8a, § 8b trestního řádu a dle zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb.

nprap. Miroslav Krystýn  
vrchní inspektor

npor. Mgr. Martin Baláž  
vedoucí OOK ÚO Zlín

souhlas uděluji – neuděluji .....

plk. Mgr. Václav Karkoška  
vedoucí ÚO Zlín

souhlas uděluji – neuděluji .....

plk. Mgr. Bc. Tomáš Indra